

Tartu Riiklik Ülikool
soome-ugri keelte kateeder

LAUSELÜHENDID LÕUNAKARJALA
PERIFEERSETES MURRAKUTES
diplomitöö

*Lubatud kaitsmisele
29.05.87 P. Aluse*

Kai Tiismaa
juhendaja: õp. Tiit Kukk

Tartu 1987

Sissejuhatus

Diplomitöö esmärgiks on anda ülevaade lõunakarjala perifeersetest murra-rukt (termini Öispuu 1985) erinevatest lause-ühenditest. Lõunakarjala perifeersed murrarand võlmarad enda alla Vejegonski, Tolmatšu, Valdai, Džorža ja Tihvini murrarand, käesolevas töös on saadeldud Vejegonski ja Tolmatšu murrarand.

Karjalakeelse näitematerjali pärimise kohta allikast; saamataist: G. Mananovi "Ožpazov kapenskoj perui. Karjalakeelse robotu" (OKP), E. Leskineni "Karjalakeelse vielen näytteitä" I ja III (KKNI, KKN III), lisaks K. Manžini käsikirjalised materjalid TRÜ noome-uogi keelte kateedris (KM) ja ENSV TA KKI noome-uogi keelte sektoris sama autori "Kapenskoje zarnicu" I-III (KM I, KM II, KM III) ning lühendatud kuskid, mis on kogutud T. Kune poolt 1983. aastal suvel toimunud keele-ekspeeditioonil Vejegonski karjalake jurede (Ves 1983) ja keelematerjal, mis pärineb 1984. aastal samas paiknemas toimunud keeleekspeeditioonilt, mis osales ka

töö autor (vs 1984). Töö aluseks olid
uue materjali hõlmab ligi 500 reedit.

Teoreetilises osas toetub töö Osmo
Tudla värskele raamatule laus-
lühenditest „Lausendite õppia“ (1974).
Töö viitab lauslühendi tüüp hõl-
mab omaette alapeatüki, tüüpi eita-
misel on antud paralleelselt näidega
lõunamajala perifeersetest murrakutest
ja rooma keelest näide laus Osmo Tu-
dalt ning näide laus lõunamajala
murdest, mida on püütud omavahel
võrrelda.

Sissejuhatav peatüki hõlmab üle-
koost lauslühendi värskest eesti
ja rooma keele, eraldi alapeatükis
on lähemalt eritatud ja Osmo Tudla
lauslühendi keele põhi.

Lauslühendeid eritavad peatükid
on üles eritatud järgmiselt: kõigepealt
lauslühendi nimetus keeles, järg-
nevalt näide laus keelest (m),
lõunamajala perifeersetest murrakutest
(m) ja lõunamajala murest (m)
ning nende ühise keele keele.

Tähtsuse korras on peatüki lõpus
mainitud ja O. Tudla keele laus-
lühendite värskest ja eesti keele laus-
lühendite värskest lauslühendite mure-

valitud antud laululihendi muu-
tus.

0. Sada on laululihendid oma-
da jagatud veel alaküpsideks, väe-
olevas töös on need alaküpsid nää-
gitud musttähtedega (A, B, C jne.). Näik-
lauleks es on järjestanummer ja väe-
täht, mis näitab seda, kas lõhestruktu-
ruvi sisestatud laule on esimestikol-
ne e. olemasolev (e), mis seda
mitte, mis kas aktiveeritud (a) või passiiv-
ne (p).

Karjala laule näiklaule lõpul on
molekulid antud allumakirjaga tähend,
mille järel paikneb lühike number.

Näiklaule on lõhestruktuuri sisestatud
moodustajalaule vastava pind-
struktuuri osa antud numbris, näik-
lauleks on säilitatud allina viija-
vis, v.a. näiklaule E. Leskinen kol-
maksist „Karjala viela näyteitä“
I ja III, mis on ära jätud vähemä-
rgid ja diftongide pinkest osast
määrat.

Töö viimased peatükid hõlmavad
konstruktsione, mis ei muutu üll
laululihendile loetluse, kuid millel
on tüüpilisi laululihendite omade-
si ja mida mõned muud omad

käsitamud laulelühendina. Nende esi-
kus on analoogiline laulelühendite
esitusega.

I. Lauselühendite käsitlemisest eesti ja soome grammatikates

1. Lauselühendi mõiste ja liigitus eesti keele süntaksis

Eesti süntaksikäsitlemises on lauselühendeid liigitatud süntaktilisest ja morfoloogilisest seisukohest lähtudes.

J. Valgma ja H. Remmel "Eesti keele grammatika" (1968) jagab süntaktilisest seisukohest lauselühendid järgmiselt (EKG 208):
Aluselised, näit. Rahvas on ja rahvas juht-
tavad on, need on keele iseloomulikke.
Õeldistatavad, näit. Need on need
kes on.

Sihetavilised, näit. Ta on keele ja
keele õeldistatav õeldistatav
õeldistatav.

Määrusliinid, näit. Meid on õeldistatav
õeldistatav õeldistatav.

Täiendilised, näit. Sis on õeldistatav
õeldistatav õeldistatav.

Morfoloogilist lähtudes on liigitus
olemas peamiselt vorm: des-, da-, ind-,

kuul-, v-partitiiviline, pat-, meta- ja nomi-
natiivne lauselihend (EKG 208).

K. Rihula ja A. Valmis teos "Eesti keele
mõtlemine kõrgemal tasemel" (1949) jagavad
lauselihendeid absoluutkonstruktsi-
onides ning tegusnimelisus ja vee-
rõnalisus lauselihendiks.

A. Absoluutkonstruktsioon nimetatakse
sellist konstruktsiooni, mille ühe kompo-
nendina väike nimisõna nimetavas
(nominatiivne absoluut) ja teine kompo-
nendiks on nimisõna kes- või alalülevas,
nimisõna ühe kaasõnaga, omadussõ-
na nimetavas või verbilise mas-vorm (EKG 156).

B. Tegusnimelisus ja veerõnalisus
lauselihendiks nimetatakse sellist sõna-
rühma, mis väike lauses omab lauseli-
hennu funktsiooni ja mille moodustab
selle peaosaks olev verbilise kaasõnaga
vorm ühe oma laienditaga (EKG 149).

Tegusnimelised ja vee-
rõnalised lauseli-
hendid liigituvad selle järgi, millise
lauselihennu funktsiooni nad lauses
täitavad, kolme rühma: määralisus,
täielisus ja olulisus lauselihen-
diks. Tegusnimelik ja vee-
rõnalise lauselihennu funktsioonide funktsioonis
on see, et neid võib arendada
võrvalaaga, vahel ka lausega.

Naagu on väha elpsõltuvad määrat-
 lusest, liigistatava eest veel gram-
 matikas lauselühendid lähemalt
 morfoloogiast ja süntaksist, st.
 tähtis on lauselühendi peatõus
 (absoluutkonstruktsioonis mõlemas kompo-
 nendis) morfoloogiline vorm ning se-
 millises lauseliikumise funktsioonis
 lauselühend esineb s.o. süntaktiline
 funktsioon.

2. Soome keele lauselühendite väiklusid

Järgnevalt ilmutada tähtsamad
 lauselühendite väiklused soome keeles.

Mõnda sekälä "soomen vielen lause-
 oppi" annab järgmised lauseli-
 hendid, mis on peamiselt muudetud
 soome keele grammatika mõistete alla:

1. Partitiivirakenne, näit. Näen pojan tulevan.
2. Temporaalirakenne, näit. Päivän lausuttua tuli vuppi. Yhessä lau-
 si kotin kullansa.
3. Finansiirakenne, näit. Hän kees työtä
lähäänsä itseä.

Ainla "suomenkielen lauseoppi oppikirjalle" annalo lisans elpöolnimeitakille jöraqmised lauseliikendid:

Nominativus absolutus ja partitivus absolutus, näit. Ei vahinko kalle kello kaulassa, kumma kivi siivet vet-
tä viistään (Ainla 1947: 35).

Predikatiivinen lauseenvarsinne, näit. Yona ei muorena työtää se, se
vanhvana ujoja (Ainla 1947: 35-36).

Sellele osavis olevale lauseliikunne on
setälä andmed nime apposio.

Hauelise "suomen kielen rakenne ja
kehitys" annalo jöraqmised lauseliikendid (Hauelinen 1949: 563-586):

A. Intelliline nominatiivi ja partitiivi
(nominativus ja partitivus absolutus),
näit. Huippäin veteen pää edellä.
Korit kaakivat majoja täynnään.

B. Verbiel nominalelirakennet 'verbiel
nominalelkonstruktsioonid':

- a) Partisiippiirakennne, näit. Kuulin väen
mukunvan. Nämyy tulevan sade.
- b) Kvaasirakennne, näit. Oli olevinaan pie-
ni painanen. Enne olleet
huomaa virananne hänen
vihjauvinaan.
- c) Temporaalirakennne, näit. Halvojen

- d) Kodeelirakenne, näit. Ei uni maahan
loun. Ei ole hyvä elää työtä
kuemähtä.
- e) Finsoeli-, uontum-, fatum- ja intensi-
kettirakenne, näit. terin jolle peseytyä-
nen. Tässä ei nähdäkeni au-
ta mui kuin korus. Ei tule,
jos ei ole kullausen. Naurain
ihan haljtauseni.
- f) Agenttirakenne, näit. Lämmittimune majaa
veden kuovilla aippuilla. Sait
asian valmisteltavaksi. Tämä
on koveellista kenen tahansa
nauttia. Vaelimune niveren kome-
mattomia iihonajuuja.

Perkillä "suomen vielioppi" on koonnut
lauslühendit nimistuse selgi täiendusi,
lisandused on samalla viin - elu
inimuse, mis on 2. infinitiivi
infinitivi isaldava temporaali- ja
modaalilause ühte nimetus, näit.

Tuli palo lämmitin. Ulla
hellen ilma välillä (Penttilä 1954:638)

Lissus annalis Penttilä novitius-
oid, nuda et nivalis nebulosus

konstruktio (nessäminen saukku)
(Penttilä 1954: 642):

Konstruktio minun väy meneminen,
näit. Auttajan ei uää väy viirytel-
minen.

Konstruktio minun on meneminen,
näit. leidän on nyt lähteminen.
leidän ei ollut sinne menemistä.

Konstruktio minun on mentävä, näit.
ihmisten olisi kehittävä parannus.

Konstruktio minun pitää viipittaman,
näit. 2 sinun pitäisi sihtäimän.

Konstruktio minun tuli menemään, näit.
Minun tuli sanoakseni vähän
pohasti.

Haukkinen ja Karlsson oma kaks
"Nykyaikaisen lauseoppia" (1979) jät-
tävät ilme välia kinnin lause-
liikend, samuti ei vastata nad
pöhlit os sa some uelle opammati-
kassa püivalt uuehmed lause-
liikendit nimehustet, rest neis on
avestabid löäisöj morfologijä ja
tähenkuvikeriime. Samuti ei vastata
nad osma Jula loodud uue kinni-
neid (Jula 1974). Haukkinen ja
Karlsson annavad uelle infiniti-
vite vaimide rüsteini (partitiivid:

puhu + va, puhu + ta + va, puhu + nut,
puhu + tu, puhu + ma, puhu + matoh;
 infinitiivid: 1. sano + a, sano + a + us + ni;
 2. sano + e + sa, sano + ta + e + sa, sano + e + u;
 3. sano + ma + sa, sano + ma + sta, sano + ma + an,
sano + ma + la, sano + ma + ta; 4. sano +
minen, sano + mis + ta; (5. sano + mais + i +
la + ar)) ning esitevad paralleelselt
 finitiivstruktuuride ja infinitiivstruktuuri-
 de, nende vahelisi erinevusi ning sar-
 vakra. Termin infinitiv tähis-
 taks neid juhtumeid, kus üks lause
 on iseseisev teine lause. Konstrukti-
 ivid on liigitatud nende süntaktilise
 koostise järgi: subjektirakenne 'subjekt-
 konstruktsioon' (NL 346-351), objektirakenne 'objekt-
 konstruktsioon' (NL 351-362),
atribuutirakenne 'atribuutkonstruktsioon'
 (NL 368-380), adverbiaalirakenne 'adverbi-
 alkonstruktsioon' (NL 381-391), nominaalis-
 tamisega moodustatud rakenne 'nominaalis-
 tamisega moodustatud konstruktsioon'
 (NL 391-398). Terminiga partitsiipirakenne
 'partitsiipkonstruktsioon' ja infini-
 tiivirakenne 'infinitiivkonstruktsioon' tähis-
 tatakse seda, kas konstruktsioonis esineb
 kehvast märkivast partitsiip või infi-
 tiiv.

3. Lauseühendite väistlus Osmo Juola raamatus "Lauseühendite oppia"

Käesolevas raamatus on lauseühendite liigituse aluseks võetud sama meel lauseühendite liigitus Osmo Juola raamatus "Lauseühendite oppia" (1974).

Järgnevalt lühike ülevaade sama lauseühendite väistlusest.

Osmo Juola uueimene peaarvamus on olnud piiri tõukamine sama meel lauseühendite ja nende konstruktsioonide vahel ning katud süstemi loomine lauseühendite väistluse ja nimetuseks. Pärast seda on lauseühendi väistluse al-
jendatud mitme ja lauseühendi or-
de tõstetud mõnevõrra. Lauseühen-
di süsteem ja nimetus on formuleeritud paljudel juhtudel ebaselgelt, isegi nii, et üht ja sama konstruktsiooni on võidud määrata eri lauseühendi kategooria alla järele, millele on pöö-
ratud parajasti tähelepanu.

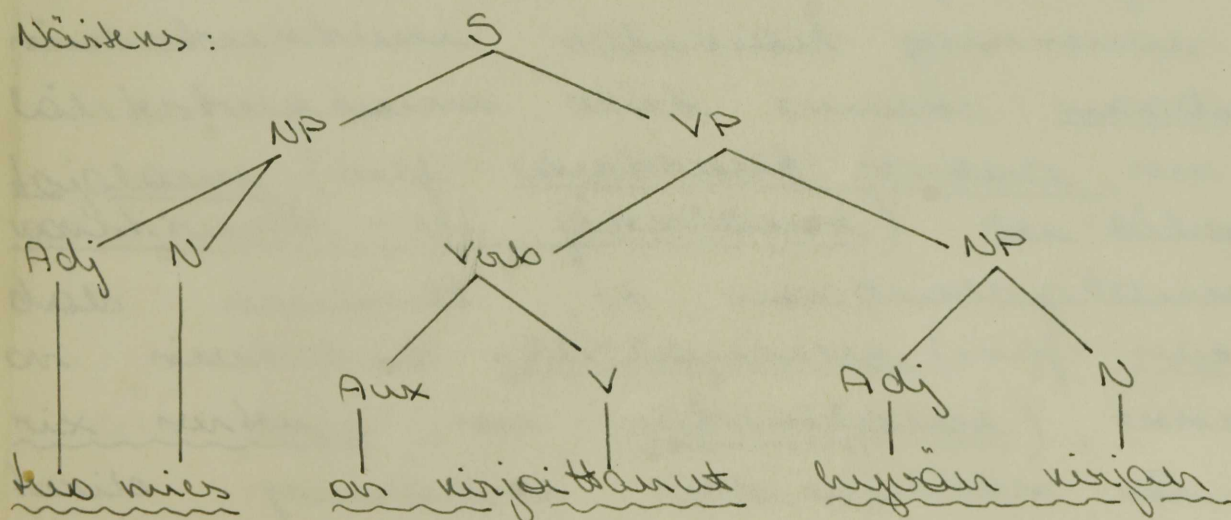
Osmo Juola lauseühendite väistluses Osmo Juola opereerib väistlusega, mis on pä-
rit generatiivse transformatsioonigra-
matikast. Generatiivse grammatika lähtekohaks tähendatavus ja arvamusel-
lik meel süsteemi loomine, mida ra-

rendades need tähendussidused muundatakse
 need fraasides ja lausetes. Transfer-
 matakoodid on reeglite süsteemi muu-
 tad kätud muundamisreeglid.

Fraasiteooriale tuginevates eritab autor
 lauseid hargnena, kus on kasutatud
 kategooriasümboleid (in of labelled tree,
 on minimality rule). Kategooriasümbo-
 lid väljendavad vastava liigse sün-
 taxtilist kategooriat, kasutatud on rah-
 vusvahelisi, inglise keele põhinevaid
 sümboleid:

- S = lause (in of sentence)
 NP = noomenifraas (noun phrase)
 VP = verbifraas (verb phrase)
 N = substantiiv (noun)
 Verb = verb
 V = verbi muut
 Aux = abiverb (auxiliary)
 Adj = adjektiv

Näiks:

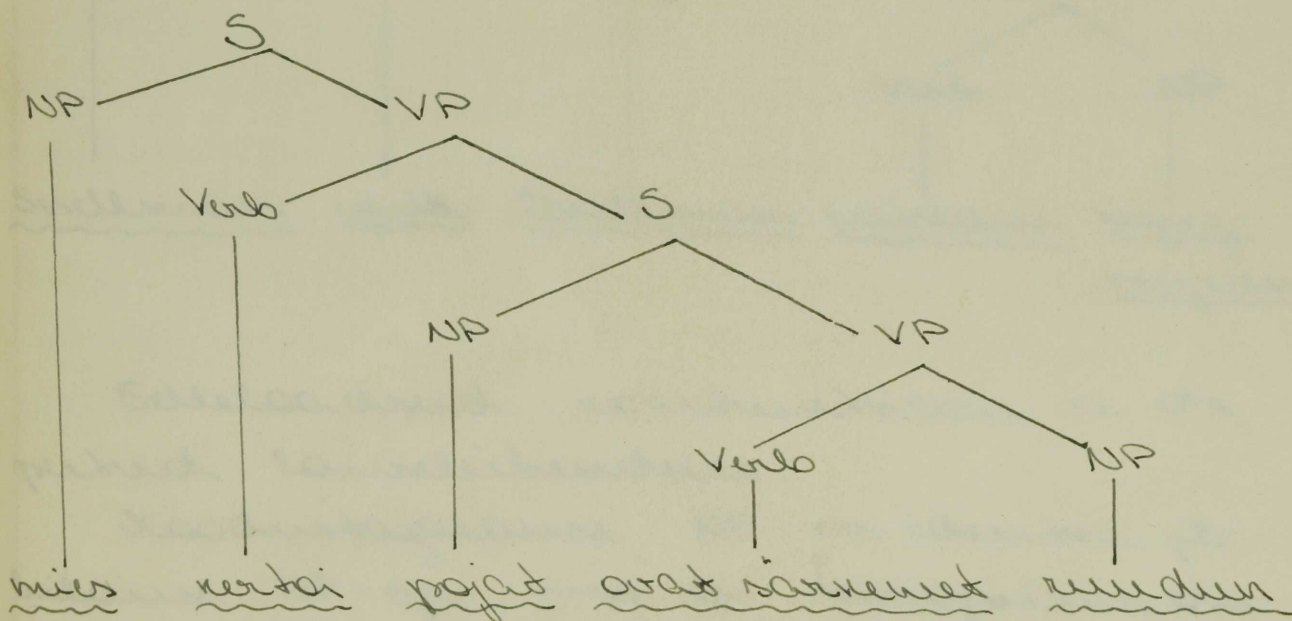

Antud harguis näitab näiteks
pindstruktuuri (ingl surface structure,
 m pintaraamne). Generatiivse gram-
 matika vaatepunktist lähtides seli-
 ve pindstruktuur ei anda meile ra-
 vendamisel piisavalt lõppulemusest.
 Lähtepunktina seli asemel on aga si-
 vastruktuur (ingl deep structure, m
syväraamne), mille moodavad
 jassiliselt pindstruktuuris gramma-
 tika reeglid. Osad unigid väi-
 tavad aga nii, et siivastruktuur
 on sama, mis lause või fraasi tähen-
 dus. Generatiivse grammatika reeg-
 lid rakendades esineb ka konstrukt-
 ione, mis ei ole tegelikult siivastruk-
 tuurid ega ka pindstruktuurid, selliseid
 nimetatakse lähstruktuurideks (ingl re-
 mote structure, m etäraamne). Sama
 Inala lähtub lausühendite analüü-
 sil sellest, et neil vastab pind- ja
 siivastruktuuri vahelisel pinnel
 lähstruktuuris alati omaette moodus-
 taja (ingl constituent sentence, m
konstituenti - li järelaune). See tähen-
 dab isikuliselt, et moodustaja lause
 on isikuliselt põhilause (ingl mat-
 rix sentence, m matrikslaune), mis-
 kile primaarne valdajainta vii-

val na ründamine — lause saab ründamataarindiga uue põrast ümbermünduri.

Kuna Juba peab keskus laulühendi ründamises seda, et moodustajalaure igal liinil on vabad na pindstruktuuris. Moodustajalaure öeldiselt peab pindstruktuuris alati vabana verbil uinaj infinitiivorm (s.a. absoluutne nominatiiv).

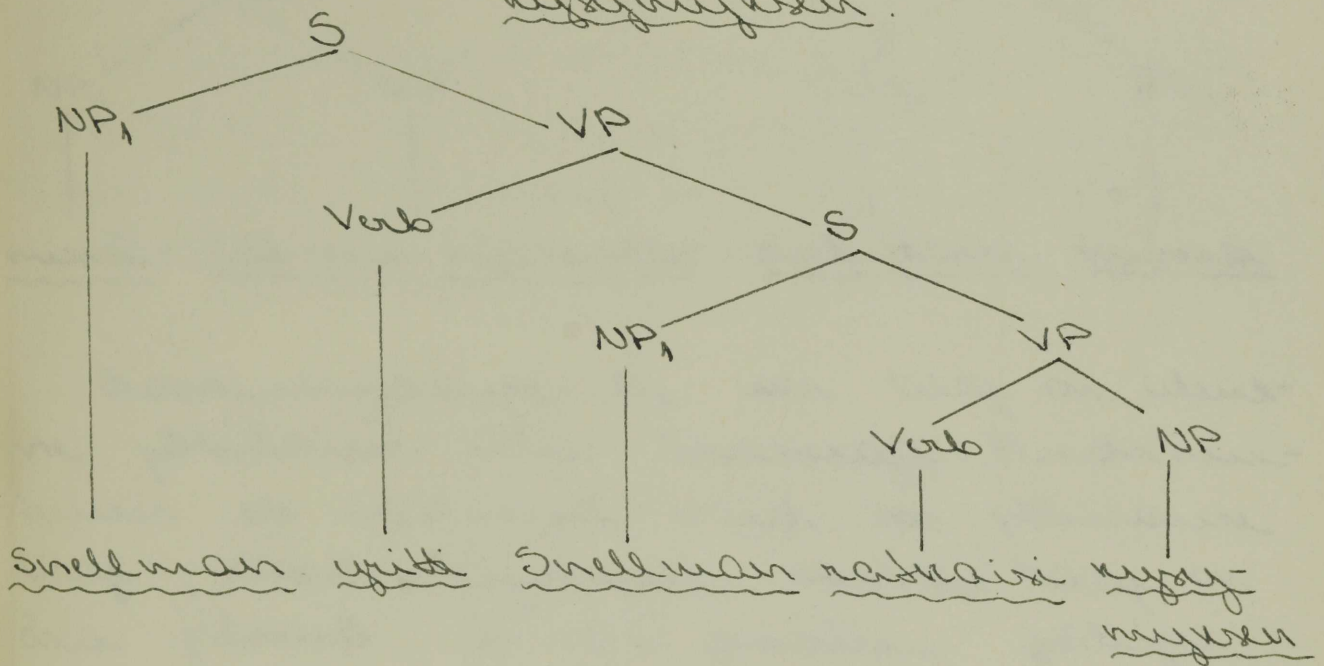
Näitus lause nis vertai poijat ovat rändurid ründurid:

Lähtestruktuuril rändurid lause on uelne liigt (NP poijat, Verb ovat rändurid, NP ründurid), nis kõie uinavad na pindstruktuuris, ora uist lause liinil uinavais muukvormides. Tähtis on uel se, et uisni moodustaja-

lause liinule vastav sõna ei ole pindstruktuuris samasugusest põhilause liinuna, vaid konstruktioon kinnuna on põhilause liig (näiteks on see objekt).

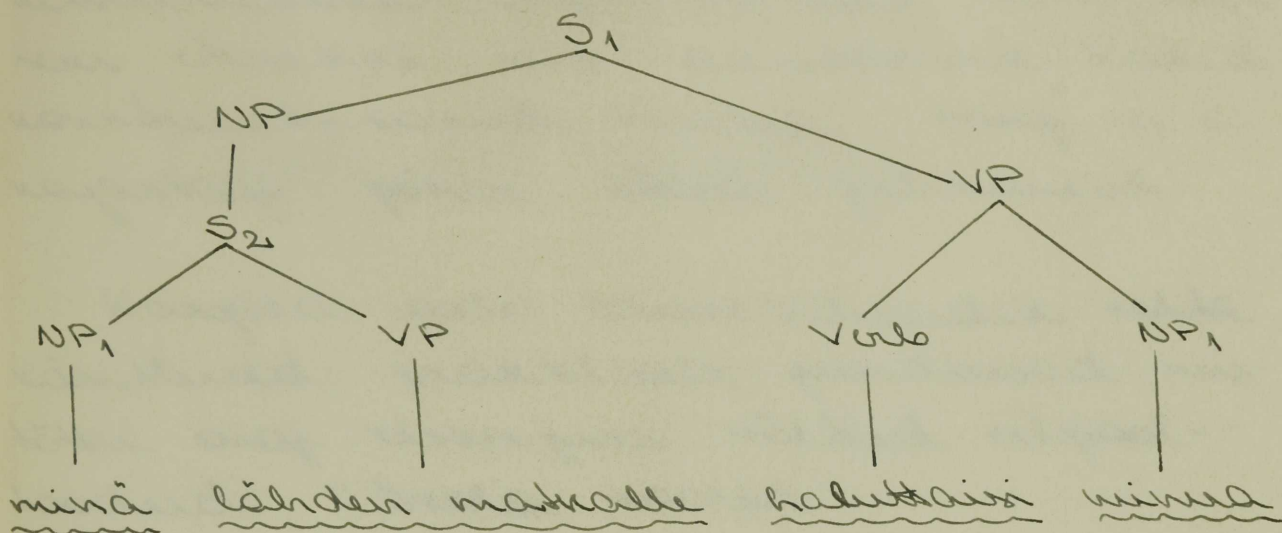
Teine näide: Snellman ütiti ratsaista
nygmyksen.

Sellel põhjal konstruktioon ei ole peetud lauseühenduseks.

Modustaiglane NP on identne põhilause NP-ga, mis on kasutusel osutatud indeksiga. Pindstruktuuris polegi modustaiglane NP-l vastet, sest pindstruktuuris Snellman on põhilause NP, mis subjekt. On toimunud modustaiglane subjekti elimineerimine.

Kolmas näide: Minna halutaks lõh-
kä maha.

Koodustajalaus S₂ üks liig on ident-
ne põhilause ühe liiniga. Pindstruk-
tuuris on säilinud vaid too põhilause
liig, moodustajalaus vastab liig on
ära jäänud. Se on peamine põhjus,
et ka sellelaadised konstruktsioonid ei
peeta lauseühendiks.

Osma tüüp on jagatud kaheks
lauseühendite üheksesse rühma:
reflexiivne, passiivne, negatiivne, for-
maliivne, kompositsioon, moodus, asit-
natiivne, finaalne ja statusaalne lau-
seühend. Nime andmisel neile rüh-
madele on ta lähunud romantilistest
vaadetest, nimedes viitab vastava
rühma üldisemale või iseloomu-

linnuse lähendusele. Nii on lihtne, et need
nimed ei ole võimalik kindlalt defi-
nitsioonidena, pigem on nad mingisug-
use erinevus, mis nimetatavate katid
konstruktsioonide tüübil, mis ei
vajastaagi põrsi vähi juhtumid.

Kariga me laulevateks võiks
väiksed praktiliselt pühad, mis-
tõttu ongi esimeses väikesel elpa-
loodud o. k. k. k. k.

II. Lauselühendite tüübid

1. Permissiivne lauselühend

Lauselühend on oma nime saanud sellest, et pealised neli värsimust alla tulevaist välisidest (nn antaa, sallia, uuda, vij lääne, andia) määrivad lubamist, sallimist (ld permitto: permissum).

nn 1a Hallitus antoi ainan rauta.

2a Sallikaa lasten tulla minun tyköni.

3a Jää näski pojan luua lämpöä.

4p Hallitus antoi värähtä vapaalehtoisia.

5e Hän antaa amman valua vetä.

vij 6a että go läise soldiattia niata (KM 34)
'kas k i lare soldatit meegada'

7a bejori nüččevna käski vallaistua
hebozien (KKN I 4) 'bejoraa käskee vallaistua
sare valjastada hebozie'

8a ise käski hitollä peästä täidia tappoa (KKN I 44) 'ise käskee hitonul
peast täidia tappa'

9a läski ontan nuuhialla niata
(KM II 45) 'lubas ontel nüuhis meegada'

10p enäridä ei anna lebiäcie (KMN 41)
'enand ei lase luida

11p väski toissa piäpä viittä valia (KMN 42)
'väskis leil pöval vala meta'

12p onla väski vilin portoa (KMN I 42)
'notas väskis sauna viita'

13e anna hebone hengähtäy (KMN 49)
'lase hobuol hingä tönnuata'

14e toizissa vilissä ei anneta huton talossa
isäsi nimmisellä (KMN I 94) 'kiskes
vilidus ei lase hüdunul talus
nimmis ihusa'

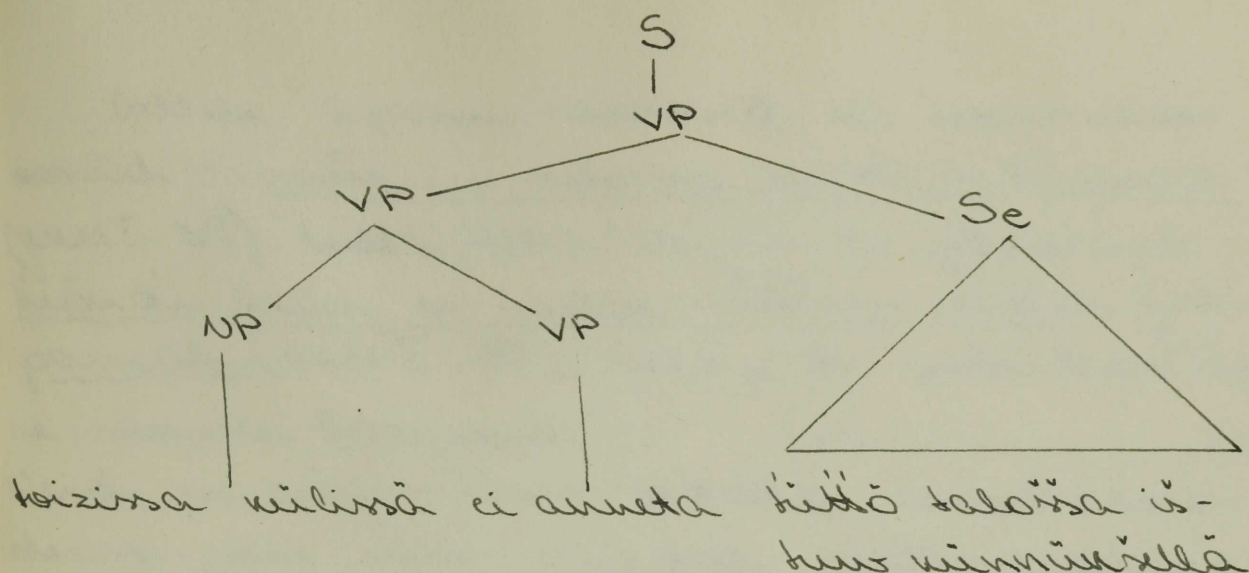
njl 15a karoli väski hänellä isikko (KMN III 44)
'nimmis väskis tal määrijä'

16a väsköi pojalle leikata leikata otto
toista metsän lähtijä (KMN III 43)
'väski pojat otta otta omistuse
metsa nimmes'

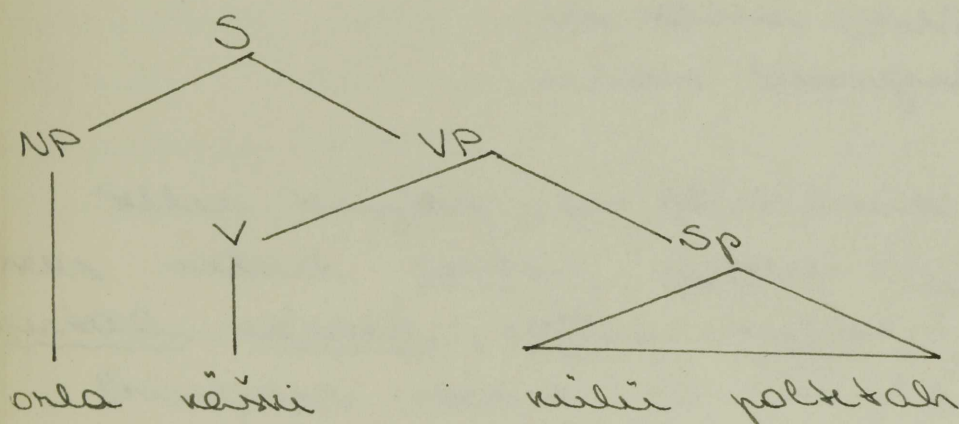
17p väski saan nulloa ottoa kaurast (KMN III 18)
'väskis sade nullo otta vaiba est'

18p nän se annan piän pois leikata iel-
däni (KMN III 21) 'ni lase pea äre
leigata enest'

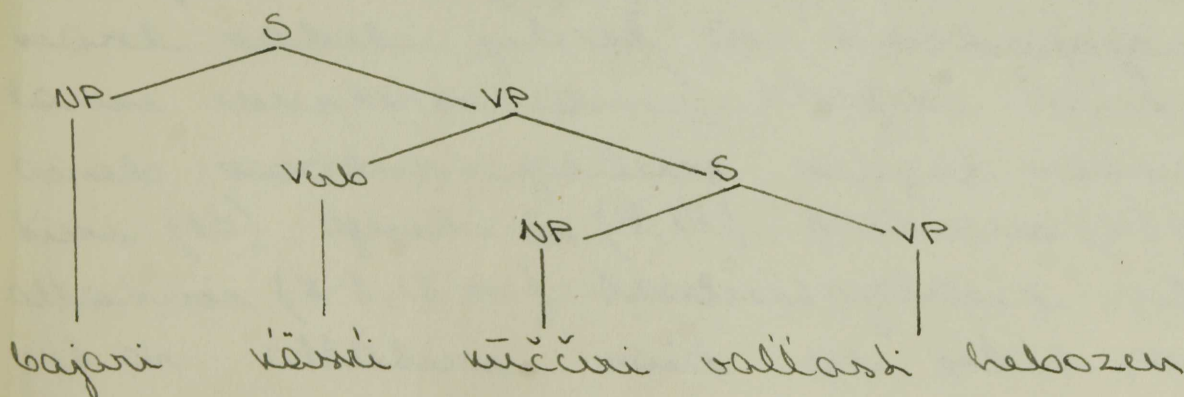
Selle tiitai e-näiklaurek lähtöruu-
tuai annab edasi jöqquine herqquine:

Q-näitelauseis on moodustajalause par-
sine, ka rääk annab kum predikaati eda-
ra I infinitiiv:

a-näitelauseis kuulub koostajalause-
hend objektiivse põhilause koosseisu, näitelau-
se 4 lühikesstruktuur:

Selles iirivõrd on konstrukt-
sioonid: raie i morma katto qulainah
(KMT 25) 'luba, teet, va mind jektama';
kiondi hien i-ouan kittaen nien har-
panah (KMT 20) 'raie ta mitte oua k-
ne saua harjema'.

Neid ei saa siiski pidada konstrukt-
sioonideks, sest siin esineb moodustajate
subjekt põhilause objekt, konstrukt-
sioon on aga raske konstrukt-
sioon. Võrre on isä väski poija luma lõu-
sä,
isä väski poija luma
maan lõu-
sä.

Selles viisis on põhilause öeldi-
sus veldid andia, väskie, laivie (vi),
antaa, väskä, salla, moa (mu).

Enimuses soome ja karjala keele
hel viisis on selles, et moodustaja-
lause subjekt on pindstruktuuris so-
me keele edasi antud ajatiga (1-3)
või partitiivi (5) ja nominatiiviga (vi-
murel keele juhul on moodustaja-
lause eiskerksus). Karjala keele
esineb moodustajalause subjekt nomina-
tiivis (13), ajatiga (9, 14), partitiivis (6) ja
allatiivis (7-8, 15-16). Moodustajalause sub-
jekt on allatiivis veldid ke juhul, mi

põhilause öeldisus on värske - verb. Sii-
 värske olla tegemist on veel mõjuga:
nuurkajamees on (võib?) eegranus nno-mo.

A. Purkilä nimetab seda lauselihen-
 dit objektina olevas infinitiivkonstrukti-
onis (Purkilä 1954 : 640), mis esineb koos
 verbiõhuga antaa, võetä, sallia, uuda.
 Selle predikaadiks on I infinitiivi li-
 hen vorm ja subjekt on tavaliselt omi-
 tiivis. Kui konstruktioon väljendab
 demondit (ei oleks - A.P.), siis
 subjekt on objekt väändis ja selle vorm
 võetä valitsevat režiit, näit.:

Varastoon annetiin jääda ulma ja muut.
 Anna ulma muut päivä!

Eesti keele grammatika lähtub lauseli-
 hendite liigitamisel sintaktiselt (lihtendit sin-
 taktiline funktsioon lauses) ja morfoloo-
 giselt (olevise on lauselihendit peatäna
 morfoloogiline vorm) ning antud tüüpi
 lauselihendit oleks selle järgi sihihihihi
da-lauselihend, mis väljendab öeldis-
 verb võetä, laama, uudama, paama jt.
 (EKS 156). Näit.:

Onetä oli hõdruu väetumises või väetumises
 midagi, mis väetis mul da uudama.

2. Netsessiivne lauselühend

Lauselühendi nimetus tuleb sellest, et
nii on tihedalt võrreldavalt, välti-
maksust (ed neesse 'vältimaks').

A. om 1a Prüüri täpny rahueta.

2a Päivier pitää luua täpnyrää.

3a Tätä heidän ei saavik hävätä.

4 p sinne piä rahueta havan talo.

5 e Kaivoon pitäisi halla että.

ny 6a muutamat hävällä pidäny edam aloh
veritää (KMI 66) 'nissuqued tal
heli öhku jonnul udrata'

7a heillä pidäis primier oi nidi
otia tätä manasteriä (Ver 1983)
'neil tuleb niid se vlaasta es-
mijus võtta'

8a unne minna pidäni lähie (KMI 25)
'unne mul minna tuleb'

9a meilä pidäny andia (Ver 1984)
'meil tuleb anda'

10a uäärinra prisnoš naarile (KMI 24)
'uääril tuli lasta'

11 p pidi opastia lapia (Ver 1983)
'heli lapsi õpetada'

12 p. pidi koro nütia i luvata (ver 1983)
'kui nita ja luvata'

vijl 13 a. pidi pidäi samu 'amir' (KKM III 39)
'sa pad itema : amir'

14 p. pidäi peäliči hippäta hobozel-
la (KKM III 24) 'pea hobozel pea

le hippama'
15 p. pidäi seläse kanda (KKM III 52)
'pea seläse kanda'

Selles alavälis on põhiline padi-
võrdus alla ainsuse 3. isiku verbivorm,
sellele viitavad pidä, pidä, pidä, pidä,
pidä, pidä ning sellele vastavalt pidä,
ümberlühendatud vormid isegi vene-
meelse pidä (10).

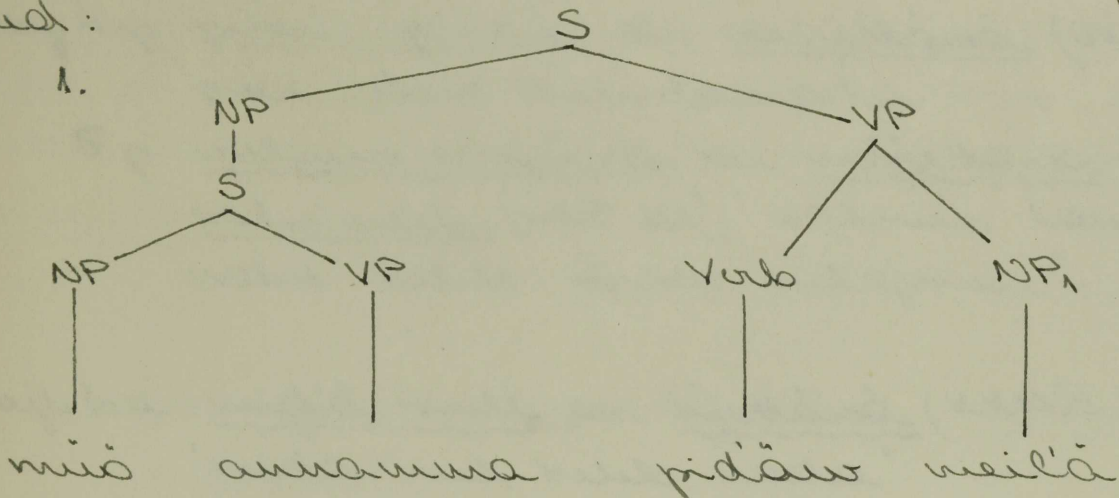
Kõnealuste sõjaväe annab so-
mele ja lõunaväele meeleks eda-
si andmis (1-3, 13), lõunaväele perifeer-
setes vormides aga alla (6-10).
See võib olla kindel sõjaväe me-
lele viitav, mis võib viitav
nõuata viitav pidä? pidä? , pidä
pidä, pidä, pidä
pidä - pidä pidä, pidä pidä pidä.

Kõnealuste on pidä viitav
pääs ära jääda, näit. a jesi se sanat-
pidä i pidä pidä (ver 1984) 'aga mi

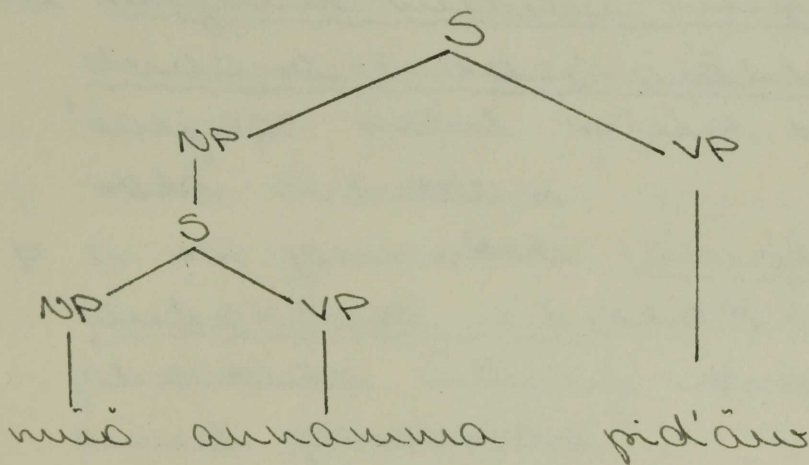
nina ühted - nel [kõiki] pade psta'.

a - näitelauet puhul on võimalik
uus tõlgendusi, järgnevalt näitelau-
e 9 lõhestustest saigstavad laagui-
med:

1.

2.

Esimene juhul on need vii valus-
tus suunatud sellele, et meil sulle
anda, teisel juhul on väljenduse
see, et meil annama.

B. sm 1a Wian on ratustava.

2p Nyt on otava hilja.

3e Taloustaloudessa on tapelut-
tava muut.

vi 4p pitä päivä di uutava (OKP 148)
'pitä päivä di uutava'

5p valmis ouffina on uutava
valmis (OKP 111) 'valmis ouffina
valmis ouffina ouffina'

vi 6a midä uut on uutava (KKK III 41)
'midä uut on uutava'

7a uutava uutava uutava on uutava
uutava uutava uutava (KKK III 12)
'uutava uutava uutava uutava uutava'

8p ei voi uutava uutava uutava on
uutava uutava uutava (KKK III 30) 'ei voi
uutava uutava uutava uutava uutava'

uutava uutava uutava uutava uutava
uutava uutava uutava uutava uutava
uutava uutava uutava uutava uutava
uutava uutava uutava uutava uutava

uutava uutava uutava uutava uutava
uutava uutava uutava uutava uutava

uutava uutava uutava uutava uutava

subjekt pindstruktuuris edasi ajatamisega
(existentsiaalijuhetel nominatiivi või per-
sitiiviga), kargela keeles on kindel as-
tumis vaid uus näitelaus ja mis on,
nagu ulmisesuvi tüübis, moodustajale-
se subjekt pindstruktuuris allatiivis (6-7).
Siin võib olla jälj kaugist otse vene
keele mõjudest: nun me (uun?) ne
gna?

C. sm 1a Näytää mahdolliselta meidän
plakka.

2a Minun oli paavo lõtkä.

3a Sinun on hyvä puhu.

4p On aina hädä jotain.

5p Tietä oli vaise muu.

6c Se uiga on hyvä alla joutisella.

raj 7a Nuola uie oli nuizuma nuimä-
hän (OKP 153) 'me oli mees mees
nuimada'

8a Ussä oli nuola uizuma
hänidä (OKP 153) 'lõbus oli me
hänidä meidada'

9a nuigizellä valhoizumalla uie
uie uie (UM 40) 'nuimä val-
hoizumal on uie uie
uie'

10a nin me oli jõge nuadä (us 1983)

'mis meil di vesse töötada'

11a vaialla paha liini isthu võeti
(NM III 55) 'vanig hames paha uotis
isthu'

12p tünni vaitah puhu paha on
(NM I 26) 'halla on tünni vaitah
puhu'

13p maari on nüü isthu (OK 134)
'hünnus on saunas isthu'

14p jügie di dia riamata namata
(NM 13) 'kase di lada võrvalt
namata'

15a häll on ziäi näida tappa (NM III 34)
'tal on uatja nida tappa'

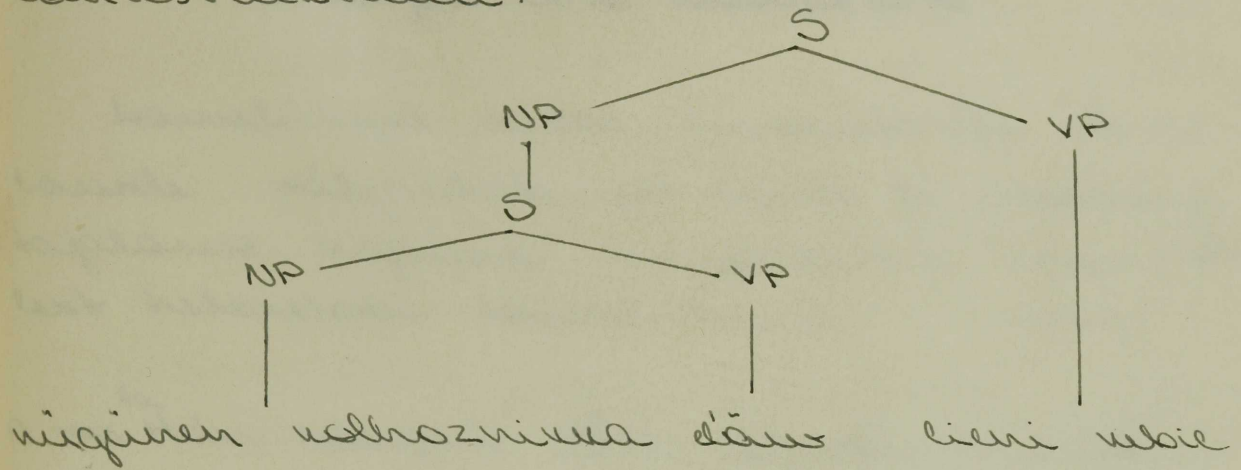
16p üen on uotie otus isthu (NM III 38)
'üde on uotie isthu'

17p parem on pidi pi vää
(NM III 44) 'parem on vää pi
vää'

Antivijuhudel moodustajalause sub-
jekt on antud veele veele edasi anti-
tiiviga, varjela veele allatiiviga. Põhi-
lause öeldis on imperatiivne ja sel-
list tüüpi nägi: on jügie, paha; li-
ni uotie jü. (vü); on mahotata, hupä
je; näyhtä, hupä mahotomalt; on aiva, uotie, tapa jü.; on hupä

vainu jne.

Harjoitus annab edari väitelause?
lähtekonstrukti:

Karjalla meistä väitelauseista vä-
hän, et ei õnnestunud leida väiteid,
mis selle riikliku oleus väljendatud
ka meidust, võimalust jms. (on on
panus, aine; väy mahdollisuus jms.).

Kahela olekutele pühendatud vee-
jale vaskel:

D. on la niin on nyt lähtekonstrukti.

2p Tietoon väy luotamine.

E. on la olevusest meidän meistä?

2p yes olev hauata niin...

Tüüp A, B, D ja E on A. Perttilä nime-
tandud netarivisus sõnaühendus (Perttilä
1954: 642), mis on kihi viisimees sun-
nist, vohustusest, väikimusest.

3. Temporale lauselühend

Lauslühend võetakse kehtesolevate eeskirjade alusel, väljendades põhiliselt ja moodul-
tavaliselt kehtesolevate eeskirjade alusel, et
see on kehtesolevate eeskirjade alusel.

A. om H^{än} saapui vän oltava kello.

2a Mies lauluvuoli kuorossa työtä.

3a Hân cãkî nimmessari.

Kp Tammaja shkääsä oli muina rakite.

vijsa žigra lapijev ladval na čvoru
(ovr 13) mita unner [mimo] laka
vadales

ba ca hăt vârstan vârsta (vârsta 60)
vârstan tei sanbider

4 a liennuqō oldu nīnlaī vaigiet nānā
vaivunvudazet, rotiāa vāllāstā val-
giēta valtiilmaāta (OKP 43) nas did
alle nased ned vaivunvud
nīnā valvudis vabst valgiēt ilmat.

8a van mit me missen handeln 'lä-
hän (OMP 119) 'ni na konstanz
verur schaden'

9a. Käs rälme nistie negel i kuočiäsa
(NM 71) jälle rälmi nistie kuuu i kuočiäsa

10a niin vain muut kirjot muutet main-
nimen haara ihmisiä ihmisiä
ihmisiä (KMN 45) 'niistä löydettiin
muutamia maininta muista last-
laste muutamia näiden'

11a äijän ihmisiä ihmisiä ihmisiä
(OKP 150) 'pöytä muutamia pöytämu-
uutuksia'

12p kanta on äijä ihmisiä, niin lienee
ihmisiä äijä ihmisiä ihmisiä
ihmisiä (KMN 92) 'niin on pöytä
ihmisiä, siis kanta pöytä re-
dona ihmisiä pöytä uudet'

13p ihmisiä ihmisiä ihmisiä (OKP 114)
'muutamia on muutamia'

14p ihmisiä ihmisiä ihmisiä
muutamia ihmisiä ihmisiä
(OKP 178) 'Kanta muutamia muutamia
muutamia pöytä on muutamia'

vjl 15a on ihmisiä ihmisiä ihmisiä
(KMN III 53) 'ma i ihmisiä muutamia
muutamia'

16p ihmisiä ihmisiä ihmisiä
(KMN III 62) 'niin ollen ihmisiä
muutamia'

17p ihmisiä ihmisiä ihmisiä
(KMN III 39) 'ihmisiä muutamia on muutamia
muutamia'

18p nazi isik valda puhastada laual
alla (KMN III 14) 'nazi isik valda puhastada
laual alla'

Näide 5-7 on moodustajalaad
ja põhiliselt erinevad subjektid, mis
olevad konkreetset. Moodustajalaad sub-
jekt on lauseliikendis ära jäetud ja
sellele ei viita ka possessiivisufiks nagu
enne (2.3), sest possessiivisufiks on
vajalikuks muutunud.

Näide 8-11, 15 on moodustajalaad
ja põhiliselt subjektid samad, ka
nii näitab konkreetne ära moodustajalaad
subjekt, kuidas possessiivisufiks inf-
imiteerimise lõpetab.

Kõneline järeldus on possessiivisufiks
süüsi rääkimine, peamiselt ainsuse 3. isiku
pölv:

19a nazi isik valda puhastada
(KMN III 61) 'nazi isik valda puhastada'
20a nazi isik lähikäik (KMN III 55)
'nazi isik lähikäik'

Tarind vastab konjunktidele võrd-
lausele, põhiliselt ja moodustajalaad
konjunktidele, mis on samasugused.

13. mla teksti alusi heti vieraiden saat-
tua.

2a Hetken läätyäni jatkoin matkani.

3p Syötyä lähdeksi vällylle.

4p Uutta viiniä maisteltua huusut-
tiin taloon.

Edellisestä ^{ole} viiniä juoti alle puol-
en lähdeksi vällylle istutetut laure
detatit annat sin edasi passiivi
minen partitiivi partitiiv ja pöytä-
ja kapas sinu moodytaiglane k-
opere jälä. Passiivijohdante ei ole
va, aktiivijohde puhul, us pöhi-
moodytaiglane subjektid on samaad,
on partitiivi löpul passiivijohde ma-
urinen kapas sootajit.

vi 5a päiväsen nohuks ja moni časus
pilität pilitat (u III 1) 'päine' toumud,
puurpad on soojud joka moni
kuuni

6a moni nohuks loppelud ei aia
linnail eläidä eläidä eläimä
(ou 8) 'nel' loppemud, ei roide
nooruge linnail nooruge nooruge de
otaine

7a linnail nooruge ole isula vaijot
näin vaijot vaijot, vaijot vaijot

läästä valjasta valjelmasta, piti
igäzin viittäkäs (OKP 43) 'kas diat
 sulle nased med vavavavad, lah-
 mides vabast valjast ilmast, pite
 aja lausud

8a muilmuah hiän suhaduainma nasa-
 žičow (OKP 119) 'äa, mihetamud, ju-
 hestab ta paimini

9a „zdravotnik” sano saldjatta mäi-
diyh perih (KM 33) 'kas' illes sol-
 dat, astunud talle

10p pellon aistidust vilvetäh pelve-
 han (OKP 62) 'pöllu äestamud, vil-
 vetane lina

11p viiskattuh in neofotah verejälä
 iossa (OKP 133) 'kultahud, med rō-
 kutane värvava es

12p ästäidust kainui jurnat piätä nov-
 šah (OKP 132) 'äestatud, 'kōi jurnat
 tõusvad peale

viht3a ne vaiti kōis, tappo, moata mbei
tappadust (KMN III 61) 'vōis nad jälle,
 tappis, äa tappud, löus mooguna

14a vōi pūtili mōndiis (KMN III 23)
 'vōi, cōimud talle

15a nohuh oti heän lapen i hōnen
 muuson (KMN III 45) 'tōumud, vōt-
 tis ta lapse ja kusa emä

13a astubus hiän vo. vige vaimi (Ver 1984)
'astubus ta väris väga'

14a hüppabüch hiän keli tärne (Ver 1984)
'hüppabüch keli ta nia'

15a ka tärnän hüppabüch el'itil
el'itil rahvas (OKP 45) 'ot midas
hüppabüch das endine rahvas'

Kõlemat astubüchi on isemest la-
tud lausühendist hülga muudatus,
nimetus hüppabüch esineb juba
setäläälgi.

Eesti keele grammatikas kuuluvad
eda hüüpi lausühendid määruline
alla, hühend on ajamääruse funktsi-
onis ja kuna praesens on vaba-
vormid -des, -nud ja -tud (EK 151-154).
des - lausühend väljendab tegut-
sust, mis toimub praesensil
põhiliselt öeldisvõrrega määratud tegu-
tega (hüüp A), nud - ja tud - lausü-
hendiga väljendab tegut-
sust öeldisvõrrega määratud tegu-
tega (hüüp B).

4. Modaalne lauselühend

Lauselühendi nimetus tuleneb sellest, et ta enamasti väljendab põhilause toimiva tegurite iseloomu, viisi.

A. om la Tyttö nautti vaimien nähtä.

2a Minä sain sen kieleni.

3a Kesän kullen hän riiviksi.

4 p Ei muuta vähien laula.

5 p Kainesta päättän hän on puhunut totta.

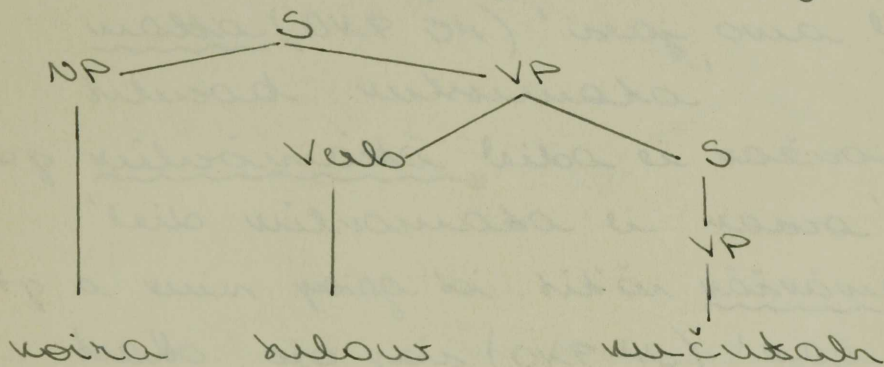
viir 6 a kielen on bedä, nän ei sis i bedä
(KNI 44) 'oleus hädä minne kadet,
sis ei oleus na hädä'

7 p. uina uicčuan uulo (KNI 81)
'uor uulo uicčuan'

8 p meččä, meistä voittuan oigih nan-
dah, olih pelotincat (OKP 150) 'messas,
meist paremale võttes, olid järeleval-
lased'

9 p hämäh uicčuan i uolhozaissa "venji
put" paimen šabianova nuki lehmie
lipšämäh (OKP 8) 'kda järeldes na
uolhoza "Oig Tee" uicčuan šabianov
hannas lehmie lipšama'

Nii moodi kui reeglina mees moodus-
 tajalaus predikaati annab siis edasi
 2. infinitiivi instruktio. Tähelepanu on
 viiravatel juhtudel mõnevõrra erinev.
 Osadel näiteks on konstruktsiooni võib
 arvestada nii etä - lausega (1-2, 6),
 osadel empire või kausa
nii - lausega (3, 7-9), osal konditio-
 naalsel nii - või jos - lausega (4-5).

Harvadel annab edasi näiteks 4
 lühendstruktuuri.

Kuna 2. infinitiivi instruktioil pole
 ei moodi ega ka reeglina mees passiiv-
 vormi, kasutatakse sama vormi ka siis,
 kui lühendstruktuuri sisestatud lause
 on passiivne.

B. Kui lühendstruktuuri sisestatud lause on
 aktiivne, kasutatakse eluise vormi
 järgnevat alati.

1a Pärhin venemään huomamatta.

2a Siis ole huomamattasi auttanut
minua.

3p Se on siis huomamattasi.

4p baikilta näin siis siis ei
voimua maadua (OKP 42) 'näin siis
näin ei näin siis'.

5p ärsen maadua siis siis siis siis
maadua (OKP 34) 'siis maadua
maadua'.

6p näin siis siis siis (KNN I 75)
'siis näin siis'.

7p a min siis siis siis siis (OKP 46) 'siis min
siis siis näin [vareinax],
siis siis siis'.

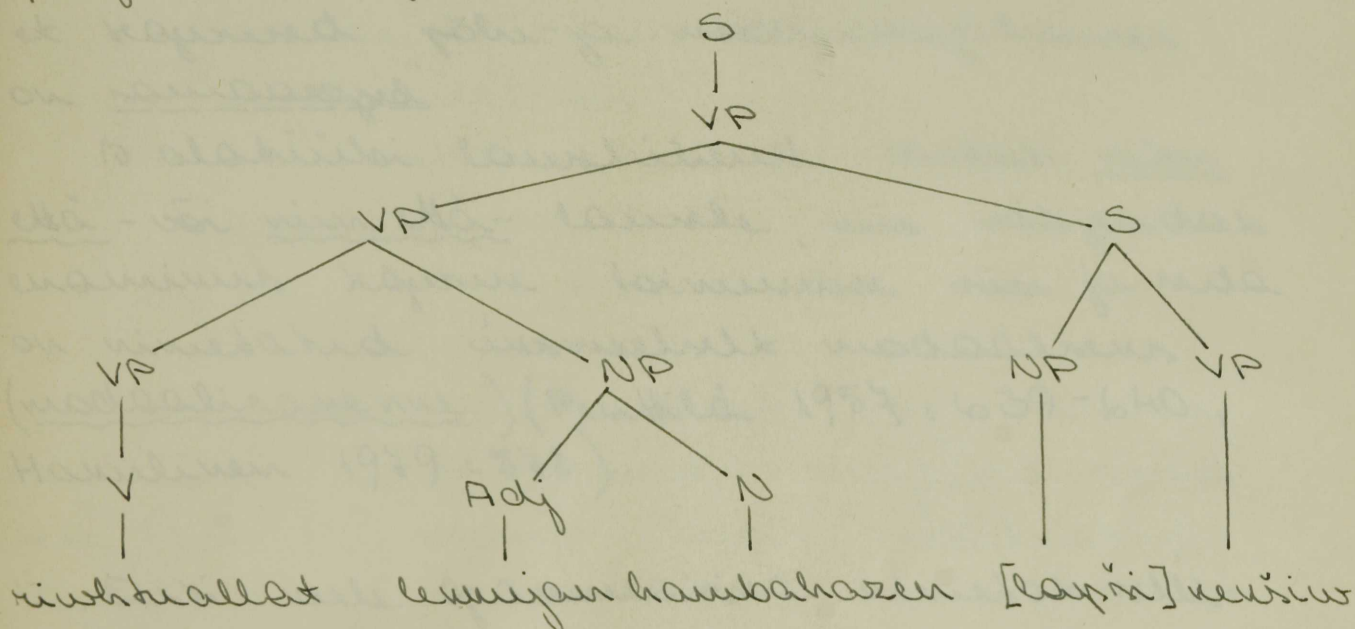
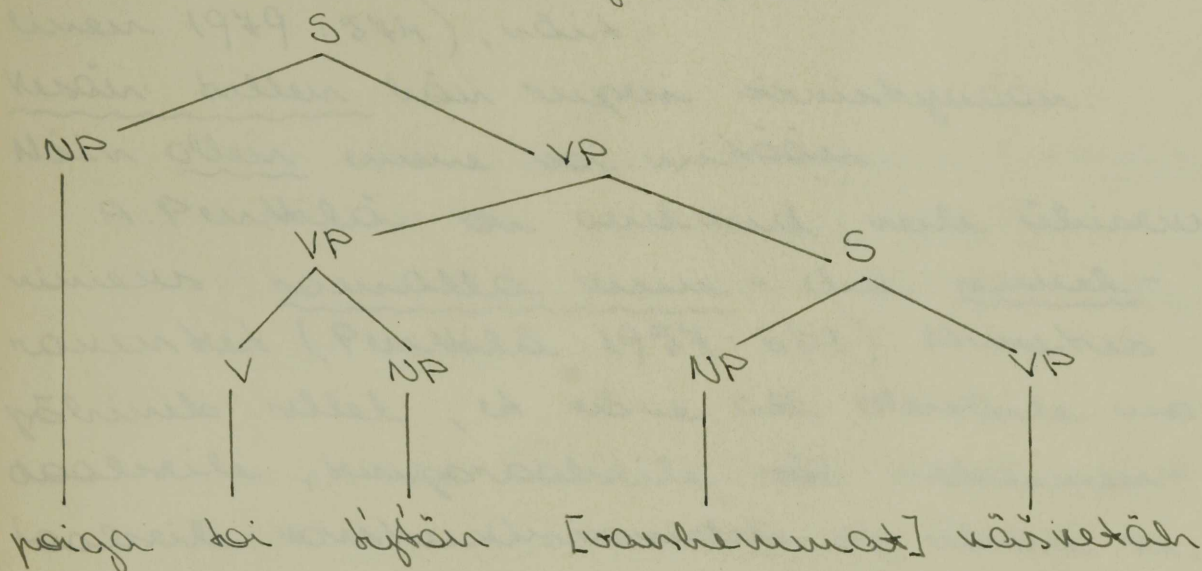
8p siis siis siis siis (OKP 49) 'siis siis
siis [siis] siis'.

9p siis siis siis (KNN III 19)
'siis siis siis'.

Konstruktiivin vastab siis siis - või
siis siis - lausele, mis väljendab siis
uue põlvkonna seaduste, moodust.

Kõikides alustel on lihtsad siis
võivad ainult siis siis, mis siis

andajala on passiivis. Kaigala uues on
 siki ää jäänd moodustajala sub-
 jekt ja lause on vormiliselt passiivne,
 misjä konstruktsio relapsis ää jäänd
 subjekt. Näitus oleks näiteks (4,8)
 lõhetruudunud järeksid:

soome uues sõdib relisid are-
 samahin veldi infinitiivini lõppe lisar-
 duse mifis, mis esitab moodustajala
 subjektile.

Enaminen alusti A:lla kuuluvien
johdteiden on nimetä modaalinen
konstruktio, tähdenkoko tempo-
naale ja kausaalit konstruktio-
n on H. Hamelinin määrän tempo-
naale (temporaalinen) alla (Ham-
linen 1979: 574), väit.

Kesän kulu hän nappi vinkitynään.
Näin ollen enne voi mitään.

A. Penttilä on antanut vielä ilmeis-
vimmän samalla min - ch min -
naale (Penttilä 1957: 638). Nimites
pöhiä kalle, et koe all oleile mo-
daale, temporaale tai instrumen-
taale konstruktio on ilmeis, et
et kappale pöhi- ja modustajalauke
on samassa.

B alusti lausuhenkilö vastaa mitä
että - voi niin että - lause, mis väljendat
enaminen kappale toiminnin vää ja sda
on nimetä modaalinen konstruktio
(modaalinen) (Penttilä 1957: 639-640,
Hamelin 1979: 578).

Evi uue grammatica nimetä kalli-
soid konstruktio väämääräinen
des - ja mata - lausuhenkilö
(EKS 151-152).

5. Finaalne lauselühend

Lauselühendi nimetus tuleb selles, et konstruktsioonil on finaalne tähendus.

- 1a Hän oli laivan otamisen aamen.
2a Nina kilin vaikust lüüki.
3a Hän on liian heikko lõhkemise maht.

- 4a meädä lüüsi raudailla vitsail-
la hän värvenduse (KNN III 12)
'mõni lüüsi raudailla vitsail-
et ta värvus'
5a tuli nain luo ummardamine
varile (KNN III 14) 'tuli nain juu-
de, et ummardada varile'

Kõik, aga mitte alati, on moodus-
tajalaus ja põhilause subjektid sama-
sed (1,3,5), some uues moodustaja-
lause subjekt annab edasi peegeld
posessiivipärs, harva on selle lisaks
personaalprossonumi olemine.

Karjala uuest on reeglataks vaid
uus väitelause, üldiselt kha uude

põhjal on võimalik. Põhissõnades puu-
 damine teo konstruktsiooni mõistavaks
 alles siis, kui arvestame konteksti. Kuul-
 mine hõlbustamiseks on kasutatud ka per-
 sonaalpronomenid (4).

6. Statuaalne lauselühend

Lauseliikend on kandnud nime nominativus ja partitivus absolutus (Hamerlinen 1979: 563-564, Penttilä 1954: 329), kuid see nimetus põhineb konstruktsiooni süntaktilisel positsioonil lauses. Seepärast peaks V. Soola õigeus nimetada seda stativus - lauseliikendiks ehk stativusabsolutus lauseliikendiks.

A. mila Isäntä astlele pää pyrkysä.

2a sinne menin aina pää paljassa.

3e Lapsi joutui suure vädersä.

4e Aikajaksu tuli päivästä muutama.

5c Sammut vatsan häntä niellessään uunaa ja epävarmuutta.

6e koukua vilvoissa hauki päällä (NM I 81)
'neadviija vilvats narmes peal'

7e piirissa viini söme brikane, kiät
ulluissa, jallat hobissa, oalla mu-
dama, kuussa tähyst (NM III 83) 'hün-

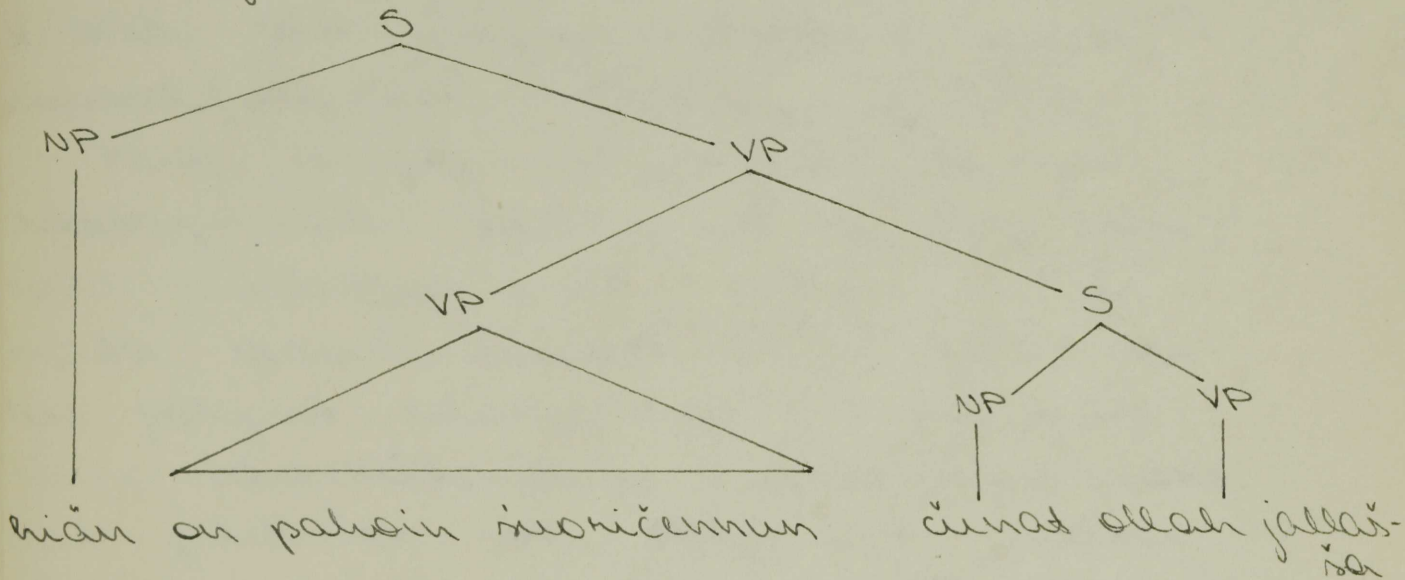
nis lamab nena narmes, käed
ullas, jallad hobides, okasid mu-
jukses tähes'

8e hiän on pahoin meriäinen, ämmä

jallassa, painattu naine piällä, lä-
pännäie maapane piässä, loukuma-
hot alaret viässä (OKP 154) 'ta on
halvasti niichunud, vildid jolas, pai-
gitud nannas pal, nannasunud
müts peas, annunud vinded väes'

vij 9e anna istu, ninnivillö jallot (KNN III 24)
'eit istub, jallot ninnisel'

Ne papin oli muinua, nandan pa-
pin elässa, uniga vässä (KNN III 52)
'võttis papi mees, nandis pappi el-
jas, nannat väes'

Harvini annab edes väikeluse &
lõhetõukuri. Tüüp vime väigist
kistest ulpal väikelustelle padest, et
moodustajalause predikaadil pole kind-
struktuuris eändajad, lõhetõukuris
vime olla-verb on siis ära jäänud,

verbile liitub paina, asendit või seisundit mõniste adverbiaal või prediktiiv-adverbiaal.

Moodustajalause subjekt ei ole üldiselt samaaegselt moodustajalausesse. Kõige sagedamini on liitid vaid nominatiivis absoluutis 'le.

Põhi- ja moodustajalaused vahel valitseb semantiline sõltuvussuhe: moodustajalause subjekt (1-2, 7, 9) või adverbiaal (3-6, 10) viitab millelegi sellisele mis moodustajalauses subjekt (1, 3, 5, 7-10) (harvemini muu liikme) näitab selle osa või mõnel muul viisil (näiteks possessiivsus 4-5).

Kogu eespool mainitud, on moodustajalaused predikaadiks oleval alla vald pindstruktuuris puudu. Koostamata vordlusest on 6. juhtumest põhjust edaspidi pöörata seda tüüpi lauseühendite hulka kuuluvaks. Neil juhtudel on alla-verb üpris võrgutähtsuse ja just seetõttu võimalik tema ärajätmise pindstruktuurist.

Teisele abjektile näiteks vastid ei leidunud:

B. mu la Hän odoti nydän paupaille.

2a Loomi lüüsi riiet vettä riistään.

3e Mies myntäsi riistään erilaisia
asita myllyä riippuen.

Eesti keele grammatikas vastavad
selle riiele absoluutkonstruktsioonid,
mille ühe komponendina on nimisõna
nimetavas (nominatikus absolutus) ja
teises komponendis on nimisõna res-
sü absoluutne, nimisõna ühes keele-
sõnaga, omadussõna nimetavas või verbi
mas- vorm. Absoluutkonstruktsioon kasu-
tatakse enamasti sisundimäärustelise
tähelepanu (EK 156-157).

III. Lauselühendeile lähedased konstruktsioonid

On kaks nida konstruktsioone, millel on
mõned lauselühendeile iseloomulikke omadusi,
muid mis on lauselühendite-
na ebatäielikud või nende erine-
vad tüüpilistest lauselühenditest.
Nende juula on jagatud selliste
konstruktsioonide 14 tüüpi ja nimet-
atud vahetühmeks, need ei ole la-
savad lauselühendiks, mis ei vii-
tata eelsoodustust kasutavateid
põhijärgi, et seda kha. Niiüks lauselühend
mõned moodustab rehtelise
sõlt konstruktsioonide rühma.

Järgnevalt kirjeldame ülevaade neist
14 vahetühmest.

1. Modaalskele verandide liikuvad konstruktsioonid

A. m. la Hän on väinut muu rehtelise
klumme.

2p Täällä taidetaan vielo muu.

3e Hänellä saattaa olla rahaa.

B.mn 1e Nyt saa hella vainua maanjörityä.

2e Yöstä ei ollut hella loppua.

C.mn 1e Tässä muksa olemaan täpöksi haloja.

2e Pyyhi olemaan muks rahasta.

D.mn 1e Hanasta lannasi rahasta että.

2. Objektina olevat, pöhlä saama-
subjektina konstruktioid

A.mn 1a Sinä olet nähdä muks vainua.

2a Ovi ei ota avautumaan.

B.mn 1a Hän sai saatuksi tärkeimmät asiat.

2a vielä eivät saaneet hän hän vainua notia.

C.mn 1a Sinä jätän muks muks muks.

2p Yö jätän muks muks muks.

3. Adverbiaalina olev, põhilausega samasubjektiline konstruktsioon

- m 1a Tiisä nausain katketauseni.
2a Tiisä nausain panakatauseni.

4. olea - verbile liituvad, põhilausega samasubjektilised konstruktsioonid

- A. m 1a Taia nusse, jos (re) on meemäusen.
2a Hän on nin oleusen.

- B. m 1a Tyttö oli meemäusen.
2e Ravassa oli oleusen meemä-
rahoja.

- C. m 1a Kõra oli meemäusen jõuusen.
2e Tuulilasin oli meemäusen meemä-
sillen jõuusen.

5. Ainult passiivsele moodustaja- lausele vastavad konstruktsioonid

- A. m 1p Tiisä on selittävisä nämä sams?

- B. m 1p Näitä samsia kuu meemä-
meemä jõuusen.

C. m p Hān määrāi hanittavasti valasimet.

Kõigile vahetüüpidele on ühine see, et konstruktsioon võib valdada ühe korruse või, et selle selle liikmed eraldi võttes ei ole põhilause liikmeks. Just see on lauseliikmele omase joon.

Tüüp 1 on üks tavasest lauseliikmest selle poolest, et moodustajalause subjekti esindaja pindstruktuuris grammatiliselt on põhilause subjekt.

Tüüpidele 2-4 on ühine see, et moodustajalause subjektile pole pindstruktuuris sellist eristatavat esindajat, millel oleks tõeline sõleduslik roll. On ju nii, et põhilause subjekt saaks annab edasi moodustajalause subjekti (2.B ja 2.C) või nii, et moodustajalause subjekt võiks esindajana olla passiivne, mis üldiselt viitab põhilause subjektile (2.A, 3-4).

Tüüpis 5 konstruktsioon annab edasi passiivset moodustajalause ja siis ei võiks olla subjekti esindajat.

Karjala vask on leitud vaid 2. tüüpi alakiiridele C:

kuigi a ei määra eläjä, ni määra zviräi

deät tappamata (KUN III 59) 'ei nii-
mugust looma jätnud tappmata'

Põhilause subjekt annab samasugust
edasvõtte moodustajalause subjekt, millel
sis ei ole pindstruktuuris erilist erisda-
jat. See ei võimalda luua konstruk-
tsiooni lauseliikidele hulga muu-
tust. Teisalt see konstruktsiooni lii-
meid ei saa analüüsida põhilause
liikmetes, konstruktsioon on seega
sõltumatu põhilause predikaatvõrki
objektina, mis on iseloomulik lauseli-
ikidele omadus.

IV. Konstruktsioonid, mida ei saa pidada lauselühendeiks

Enistkerib kuba konstruktsioone, mis
V. Juola järgi jäävad siset lause-
ühendite piiest välis, mis elpsol-
tadud vikerimind lauselühendide
hesus miedetave. Need konstruktsioo-
nid on V. Juola jaganud 18 tüüpi.
Ka min nühmas saage elmisemi
(vaberiühm) on konstruktsioone, mida
mõniq unija on nimetanud lause-
ühendiks. Karjala vassid on leitud
vaberiühm hiilibili, jöqgevast nende
vöidus.

1. Konstruktsioonid, milles moodustaja- lause predikaati annab pindstruk- tuuris edasi infiniitiv

- 1a
A. on rima haluttaini lähtä matkalle.
2a rimalla on tapana syödä
hyvää ruokaa.
3a rimasta kunkii velvelta jättää
uotini.

vi 4a hinnottan heillä mieliksi kirjainpo-
jalla i pulttu hanelle mučous
 (KMH II 12) 'hinnostavat van meel-

dida haaripigle ja sattuda tal-

le naisus

5a apišalla ei tahota määmää vardei-
maš händä iõvi (OKP 159) 'apiša

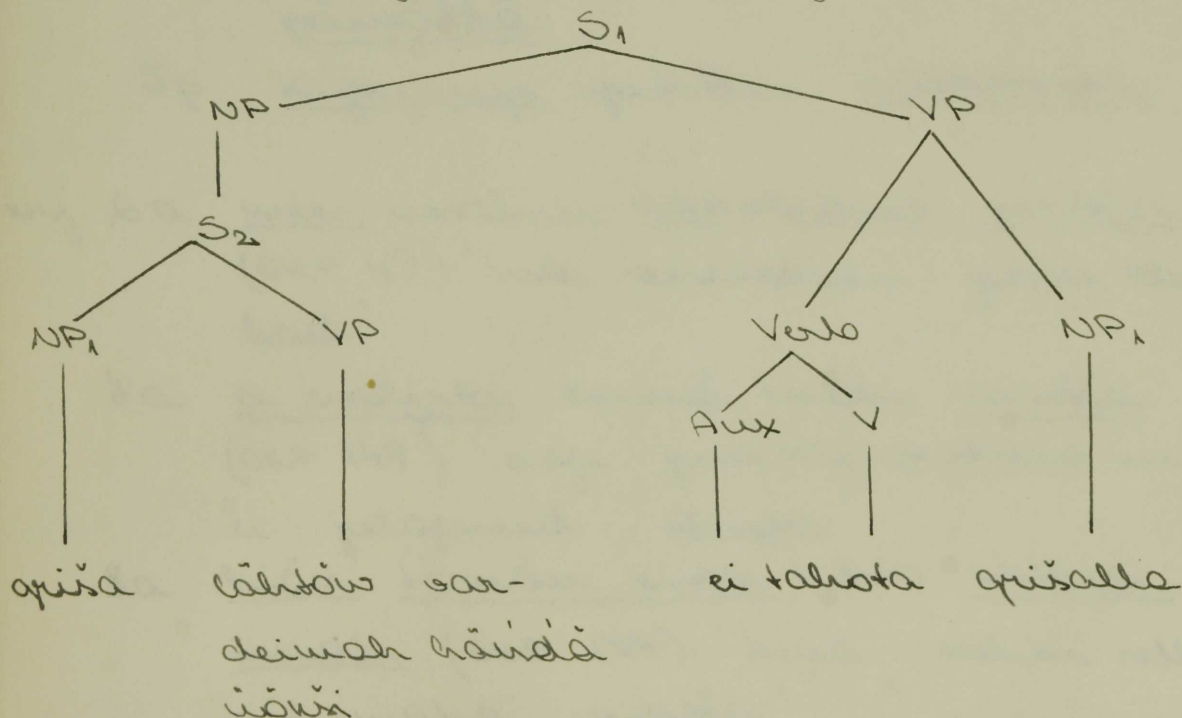
ei tahota minna iõvus lada val-

vama

6a a pappinainn on taha vardeh
vaššus (KMH I 98) 'aga pappidel

on vombus rahvast soodata

Näidekuu 5 lühikstruktuuri an-
 valo edasi järgmine laoguine:

Nagu näit ilmusel, on põhi- ja maa-

dustajalehes identne liig ja moodustaj-
 lehes liinul (s.o. subjektil) ei ole kind-
 struktuuris oma erisidust. Seega on
 põhjendatud selle konstruktsioonide
 mittevastamine lauseliikidele hulus.

Sia alatiigi meenusel juhul-
 del on konstruktsioon ja põhiline sub-
 jektus. Tiüp ei eksisteeri passiivse ega
 eksistentsiaalsena.

B. nm 1a Sin aia jättä ufo ufo.

2a Sin alai salata mu.

3a Hän lupai hätä hän.

4a Hän tuli toimittajaksi mu
päivällä.

5p Kyynus ufo salata.

my 6a me ufo salata mu
 (OKP 49) 'ma ufo salata mu
bad'

7a a ufo mu ufo
 (OKP 149) 'aga ufo mu
ufo mu

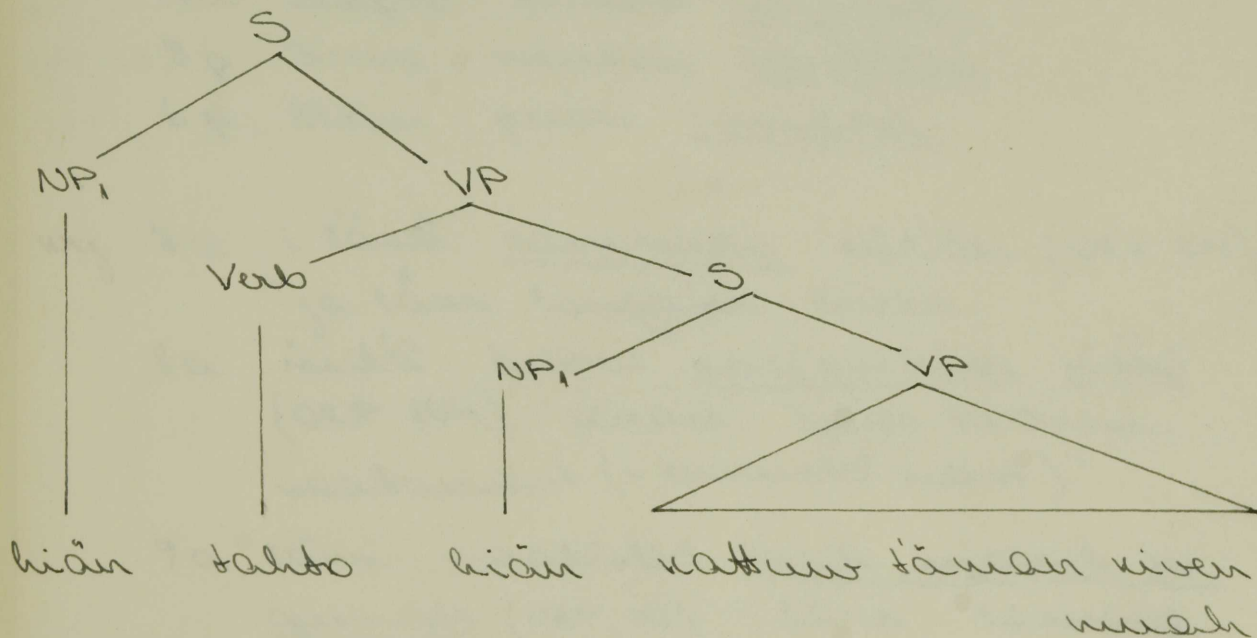
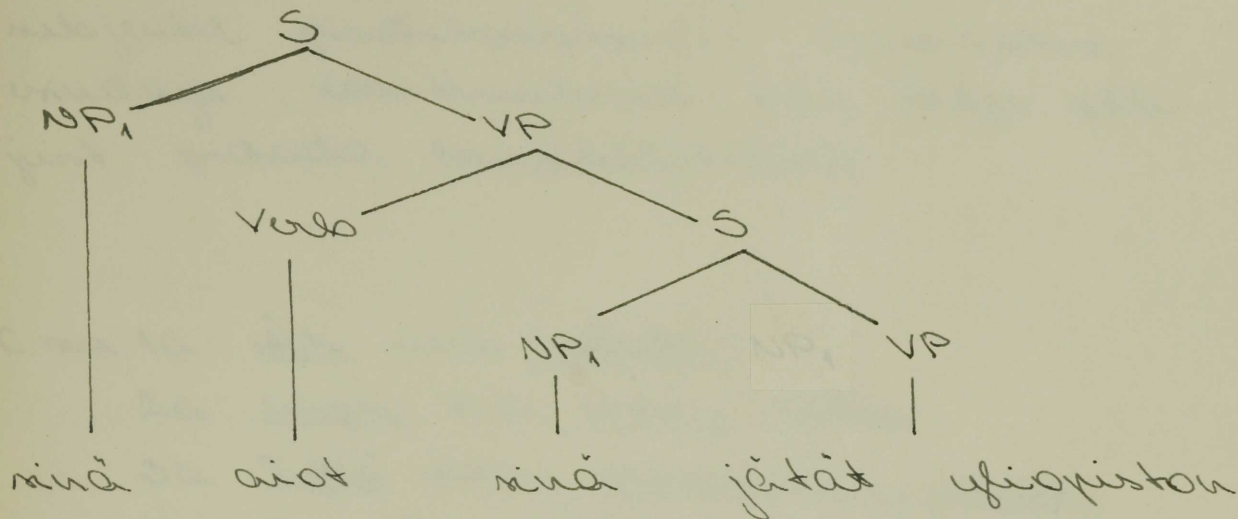
8a hän hän ufo mu
mu (OKP 144) 'kua ufo mu
ufo mu

9a hän ufo ufo mu
mu (OKP 50) 'ta ufo mu

annastle jua sata'

NP_i viin i huvastikih tapua (onp 142)
'nii siis vastastki tapua'

Harjumised annavad edasi vasta-
vat väitelausele sõhestruktuuri:

Põhi- ja moodustajalause on ühine
subjekt (passiivilised ühine teija),
pindstruktuuris põhilause subjekt an-

neis eelari ka moodustajalaus subjekt, konstruktsioon ise on põhilause objektiks. Vaid siis, kui põhilause on passivis, võib konstruktsioon eelari anda passiv-
ne moodustajalaus.

Ka siin pühkub moodustajalaus subjektile pindstruktuuris spetsiaalne vandaiga, konstruktsiooni pole nega põh-
just pida lauseühenduse.

C.ann 1a Äiti meni maata.

2a Laps oli itmeis rohin.

3a Tyttö meni ostamaan nuorta.

4a Lapsed televat uimasta.

5p Sime mentin laulema.

6p Olirin juuri uimassa.

7a i lävis naamaten näl'än (OKP 34)
'ja lävis longates näl'än'

8a Siidä tuul uacimaita näl'än
(OKP 104) 'pörsat tuul uacimaita
uacimaita (= uacimaita)'

9a lävis uacimaita uacimaita uacimaita
uacimaita (OKP 10) 'lävis uacimaita
uacimaita uacimaita uacimaita'

10p uacimaita uacimaita uacimaita uacimaita
uacimaita uacimaita (KM I 12) 'iva-
uacimaita uacimaita uacimaita uacimaita
uacimaita'

11p a et di aiga, konze nün paist'ik
uogamatta (KNI 57) 'aga di aeg,
 mi nii võeldi uogamata'

vij 12a di üüsi mettämies anzua pane-
marre (KNI 56) 'di iis, metse-
 mees panemas

13p ädä väeldik etämää (KNI 69)
 'sias väidi etämä'

Elle alatiigi väigle konstrukt-
 sionidele on iseloomulik se, et põhi- ja
 moodustajalausel on ühine subjekti
 ning konstruktioon on põhilause verb-
 le liikuv adverbial. Kui põhilause on
 passiivne, tuleb ka moodustajalausel lu-
 geda passiivsus.

D.m 1a Se vämi paiaa lummale lüüakse.
 2a Hän paiaa paiaa lüüakse.
 3a Enäntä paia uunin lüüakse.

vij 4a Siõndi tahto vanhemman poja
vanhemman (KNI 58) 'satis isa
 vanema poja vanema
 5a iäidä siõndi uunin just-
ia (OKP 50) 'isand satis
 mind kda poia'

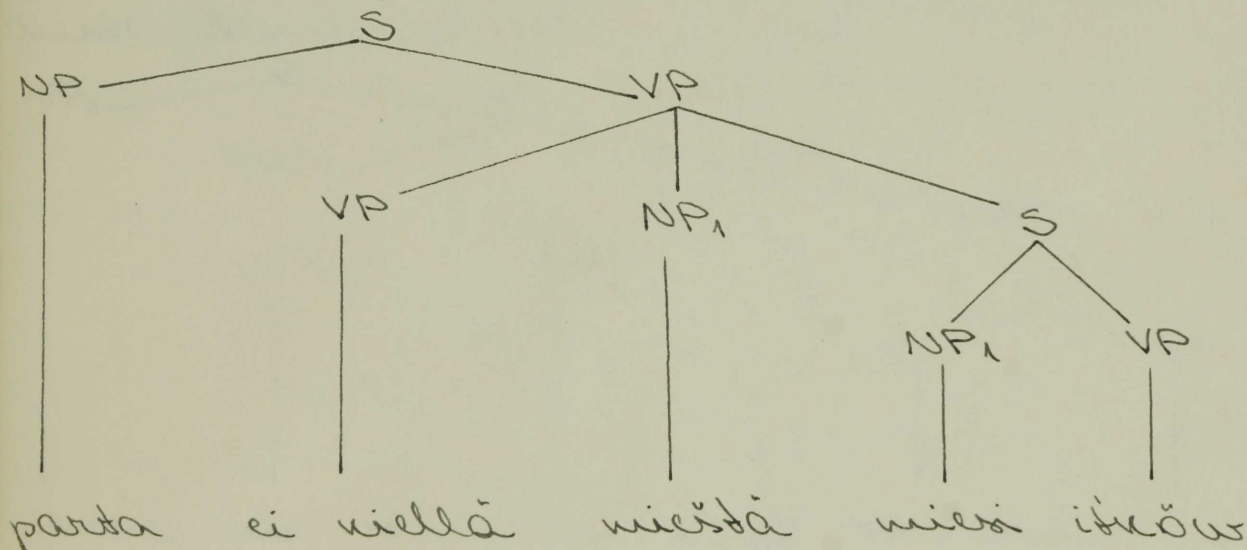
6a nišama učow zižamašta lapše
(Ves 1984) 'ema učas lapš mān-
gimast'

7a demžna ed'āy molodolaida
ništa (KMN I 113) 'sōber edas uči
mašina'

8a uolien panon zižomah pūmoa
varer (KMN III 30) 'uolien pani
ta zišma varer

9a porta ništā iškōmāštā ei viel-
lā (KMN III 43) 'habe ei nēla ništ
metmast'

Näitlause 9 cāhtestruktuuri anrak
edasī harqin:

modustajalause subjekti xlls ala-
hielis anrak edasī pōhilaue objekt,
nega on modustajalause ius liiq

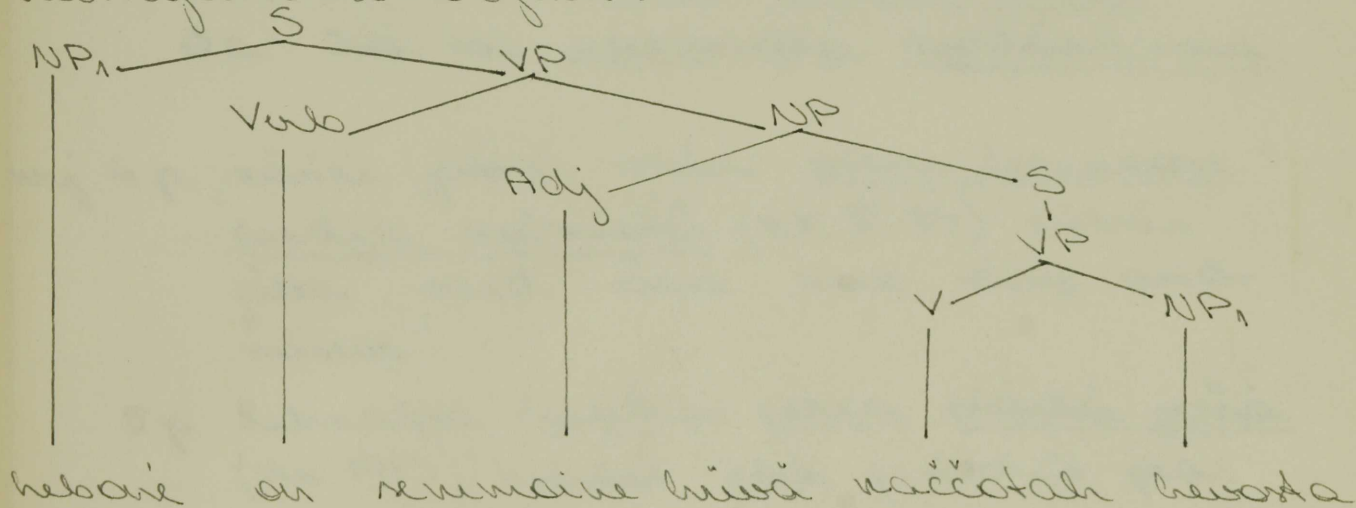
samasegelt ka põhilane liig ning
konstruktsioon ei saa luua lause-
ühendust.

E. m. 1a Täna on koolilaste uue talvise
nahtia.

2p Tyko on uue nahtia.

viit 3p heboie hüv nahtia on uue
(KKK III 24) 'heboie on selline hea
veadeta'

Konstruktsioon on sin adjektivi
juurde kuuluv, põhilane subjekt, ob-
jekt või muu liig annab edasi soo-
dustajalause objekti:

L. Hamulinen on luunud näitelause 1
adjektivaalne hüv nahtia heboie (Hamu-
linen 1979: 584).

F. nm 1a Paina on hyvä pelamaan sauha.
 2a Häntä seuraa taitavasti
vähemmän ihmisiä.

viij 3a ken on siis netto, ze on
 i nopeasti netto (KMN I 19)
 'us on viisi säntä, se on ka
viisi töitä'

Ka olles alustavasti muut konst-
ruktion adverbia juuri, pöytä se
subjekt, objekt vai moni muu liik an-
nas edasi nopeasti subjekt.

G. nm 1a äiti on omasta lasten työtä.
 2a kuin hän on ihmisiä.
 3a Isä on maailman työtä.

viij 4p käski jättä vain pieni lounas
and työstä (KMN III 83) 'käski
jättä vain pieni lounas
and

5p kuin hän on ihmisiä työtä työtä
 (KMN III 83) 'kuin hän on ihmisiä työtä
työtä

viij 6p kuin hän on ihmisiä työtä työtä (KMN III 24)
 'kuin hän on ihmisiä työtä työtä

7a piäti pehti matkalezella iöda
moeta (M. M. III 24) 'peatu tase mat-
 kalle iö moogmisen'

Selles alatiibis põhilane objekt ar-
 nalo edasi moodustajalane objekt (1-2) või
 adverbiaali (3), kirjaga vastis vaid
 adverbiaali (4-5).

Penttilä järgi muutub alatiip fi-
 naalilane alla (Penttilä 1957: 640).
 Finaalset lausühendit meenutab ul-
 väig näitlane 3, kuid seline viirus
 on selles, et sin põhilane objekt annab
 edasi ka moodustajalane objekt, täi-
 dedud pole ius seline võne lausühen-
 did — ius moodustajalane liig ei to-
 hi rannepelt olla põhilane liig-
 nens.

Kirjaga vastis ei leidunud ühtegi
 alatiibile:

H. m. 1a Onhan niitä vehtiä meidän muamia.
 2a Keillä on hypo rahta lasten vida.
 3p Ei ole muosa kille antaa.

2. Konstruktioonid, milles moodustaja- lause predikaati annab edasi par- titiiv või adjektiv

A. nn 1a loota ilijele väetö.

2a sooilmal nõhmet nies.

3a Uemassalonna puole saistel-
lut uusse.

4a riizija mäina (ves 1984) 'riisid
maasin'

5a maajaja karjajaga (ves 1984)
'maajav karjajaga'

6a aistija briljant (ves 1984) 'aistid
noormes'

7a nülmän'it' nija (ves 1984) 'nüt-
mumud maa'

8a noiv'arvan laps (ves 1984) 'ärga-
nud laps'

Moodustajalause predikaati annab eda-
si aktiivi partitiiv.

Näiteks 4 eähtstruktuuri reostatud
lause oleb mäina riizov 'maasin riisib'.
Moodustajalause subjekt annab edasi
noormes, mille atribuutidus konstruktio-
on ar ja nia võib olla põhilause nüt-

tahes nomenklatuur, näit.:

mie otin magajän varipäijän pöidä
(ves 1984) 'ma võtin magaja varipäijä
pöidelt',

naissuola lapilla annetiht iäivä
(ves 1984) 'ägnänu lapile annitiht iäivä',
mies' iäivä iäivä iäivä iäivä iäivä
(ves 1984) 'mies iäivä iäivä iäivä iäivä iäivä'.

B. r. n. 1a kainuun luttava nija.

2p annuun luttava nija.

nij 3p luttava nija (ves 1984) 'annuun
luttava (=neldiv) nija'

4p luttava nija (ves 1984) 'luttava
nija'

5p luttava nija (ves 1984) 'luttava
nija'

nij 6a nija on se nija luttava nija
(KKK III 46) 'nija on se nija luttava
nija'

luttava nija luttava nija luttava nija
nija luttava nija luttava nija luttava nija
luttava nija luttava nija luttava nija
luttava nija luttava nija luttava nija
luttava nija luttava nija luttava nija
luttava nija luttava nija luttava nija

olla pöytäkirjan sisältöön nimittämisen
muut, näit.:

niemna izolacja oparta (ver 1984)

'näme näbäde nime'

hliněné nádoby podobné zvončím

Lajist (Ver 1984) 'hooded kingfisher' in-

but was neverid capped.

Naam muutub 6 nädalat, võib muut-
museid olla aritmeetiline oma põ-
hisõna rahvus ja järelaseendis.

C. sulla via dei laidetavani.

2 p Hän on hoidettavana sairaalassa

nrj 3p edähäähä heistäh di ihäi varig
igigä paimennattavana (nr III 48)
'edäi miit di suu varig igigä
varjatavana'

See aktiivis on samasugused muut-
miskorale nagu aktiivis B, aga need
on siin mitte aktiivsed vaid predi-
katiivsed või predikatiivadverbiaalsed.
Põhilane subjekt on alati moodust-
ajane objekt.

D. m. la Hän jätti seuran viikkokokouksen.

2a Hän antoi minun niiden hoidetta-
vain.

3p *Virens leuconis* syttelyk viralta pan-
tarvitsi.

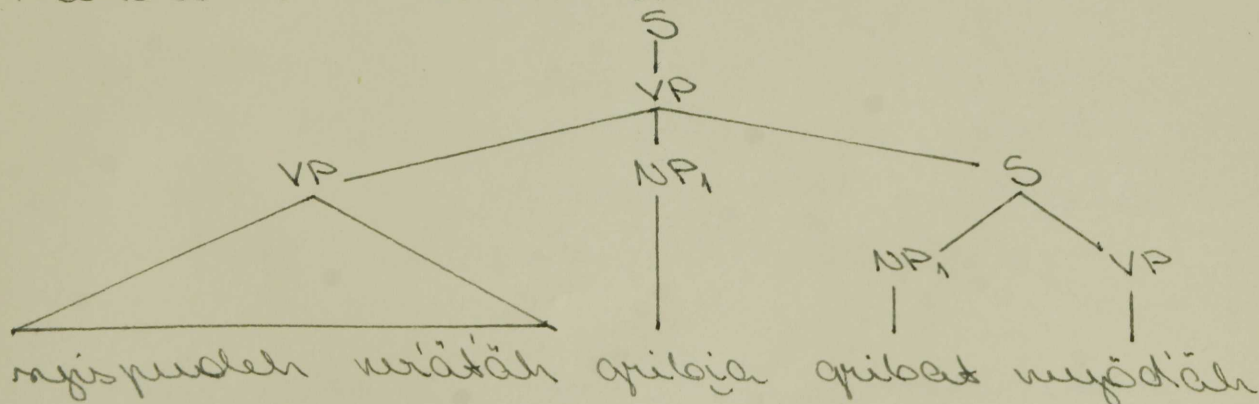
viij 4 p leibä annettih viivö varain i siinä
vähä (NMI 50) 'leiba anti nieli
jaous ja sööminen'

5p pannu ai siidõvõnni šaarin kü-
tõrdä (mm I 43); pannus šaari
hikast söömisse.

6p kirjamehen viätäh myödyväksi
siivoksi, marja (nr I 16) 'marja
pöytä kirjastoja nimenä
seni, marja'

viis ja kuusi poika oli nautane
naisten, pari pojan zuvijalla
siidavau (KMN III 64) 'haavipag
võis siidavau naisten, pari po-
ja madudele siidavau'

Näiklaas 6 cõhtsruudu:

roodustaiglane objekt annab selles
alatiivis edasi põhilise objekt

Tüüpide B, C, D antikestest on
L. Hamulinen ja A. Penttilä viined aguti-
nainen alla uurinud (Hamulinen
1979: 582, Penttilä 1954: 336).

Eesti keele grammatika määrab ala-
tiivid A ja B täiendilisteks u, ta,
nu, nu - lauseliikendiks.

Ka selles tüübis puudub varjola
võrk ühe alatiivile:

E. nr 1a suustaan oma ihminen.

2a Tuo hansamastaan ja ni-
kaunistaan muusa seori.

3. Konstruktsioonid, milles moodu- tajalaaduse predikaadid olvad alla - versil pindkujul kirjutatud

A.mtl 4p poikana minä hänet kutsuti.
 2a Hän oli nuorena iloinen viikina.

vij 3a minun isäkseni oli velhozää
peetäkseni isäkseni (ves 1983) 'minun poikana oli vel-
hozää isäkseni isäkseni

4p hittövä da on hittövä die (ves 1983)
 'hittövä (= hittövä) ja
 on hea eläda'

vij 5a veikän bohatteri mäni coarin
palatilla näijänä (kun III 50)
 'see kangane lövi soari pa-
 lassa näijänä'

6a min hittövä vähennän ole,
nin naizena vähennän (kun III 73)
 'min hittövä vähennän (vähennän)
 ole, nin naizena vähennän'

Pindstruktuuris pindkujul moodutaja-

lause predikaadit, mis on alati alla-
 vers, vändaja (näiteks lause 1 läh-
 kstruktuuri on ristatud lause minä
sin poika, lause 3 lähstruktuuri
 lause minun lähkane oli predikaat).
 Roodustajalause subjekti annab edasi
 põhilause subjekti.

2. Ainula on konstrueeritud nimeta-
 mid predikaativseks lauseühenduseks
 (Ainula 1944: 35).

Teiselt abjektile puudub vaigle
 vast:

- 1a. sinä minun poika Peetasi.
- 2a. Hän poika hakkas järudä-
nähtömähä.

4. Konkurentidid, mille moodus- tajalaus peidiski annab ede- ri muutusteks

A. m. 1a Hän mainitsi Snellmanin epitüüsi
rahaista nygysy.

2a Hän vertoi vanha aiemasta korata.

3a Kielem kiele Homeroksen viisakius.

viij 4a na hiö i kullah äivän öövän-
tandah (OKP 147) 'na nad kule-
vadui äivä nuustamise pele'

5a hiän vai vielä hyppiäy vanha
äitandah (OKP 29) 'vöi ta veel

hiippab vanja mänge pele'

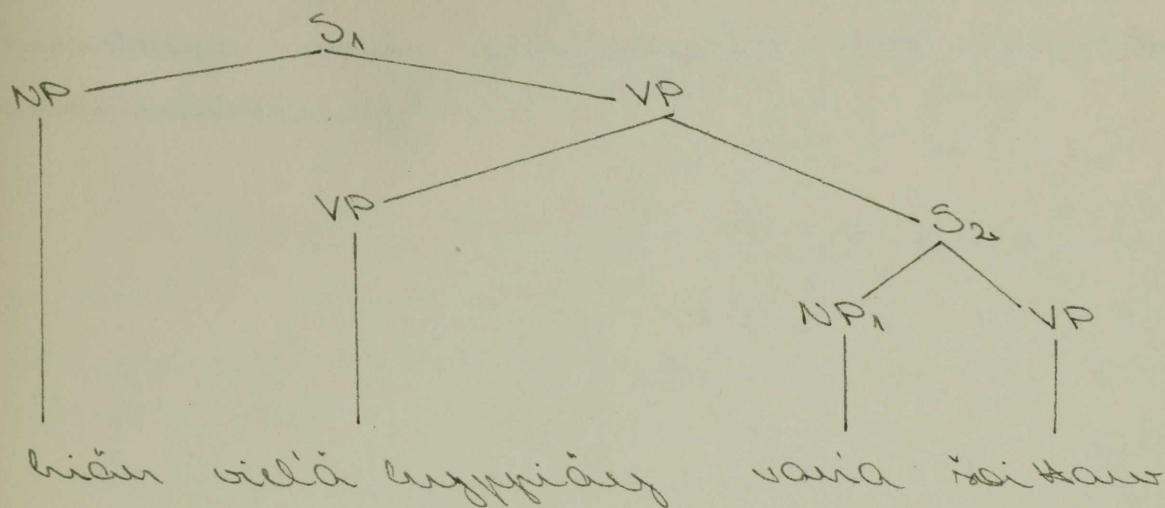
viij 6a taista uudesta mäni puromah äiri
karin vännistä (KKK III 14) 'kist

uudesta läns hiir puroma kas-
si väre pele'

7a vöji uudih hänne äitannan
(KKK III 47) 'vöji uunis ta män-
api'

moodustajalaus peidiski annab ede-
ri muutusi. Harvini vajutab väiklause 5

lähessuunnaksi:

Kahdele alakäsitteile puutteelliset kor-
jaukset:

B. on 1a sellainen järjestyksessä hyllyttä-
nyt Neurologian tutkimus-
keskustusta.

2a Ennen järjestyksessä oli uo-
ryitys ja talonpoikaisten riippuvai-
uus heistä.

C. on 1a Ennen eläimistämistä korjataan
eläimistöä.

2a Ennen eläimistämistä oli korjaa-
ta.

Substantivoid, mis on sellist kor-
muuttamiseksi pöytäkirja, on pöytäkirja
n.ö. korjaukset liitteet. Korjaukset
on liitteet liitteet liitteet.

põhivõna juure ja määramiseks
 tuleb alati rõhutada, et
 need on ainult juhised, mis
 tuleb järgida.

Kokkuvõte

Töö annab ülevaate lõunamarijala perifersest murrast (Verigovski ja Tolmstsi) erinevatest lauslühenditest ning nende lähedastest konstruktioonidest. Liigilise aluse ja lauslühendite nimetused loomuvad vana juhtlalt (1974).

Üheksast noome uude lauslühendist kuuest on marijala vaskid leidud uude kuuest kuuest:

permissiivne, näit. iie nämi hitõllä päästa löi-
dä tappoa (KKN I 44)

repressiivne, näit. meilä pidävt andia (Ves 1984)
pitkä päivä oli verittävä (OKP 148)

modaalne, näit. kuia mičmun sulow (KKN I 81)
niivämättä leikä ei kōzōa (KKN I 75)

kompromissaalne, näit. äijän sabanna pelkima vutku-
assa (OKP 150), muqinsidush
kuš kodvazen uzriät (OKP 135)

fiinaalne, näit. keli kazin luo mumardeiniä
kazilla (KKN III 14)

statusaalne, näit. hougu niiväivä kummi pēt-
lä (KKN I 81)

Erindamata on jäänud repressiivne, for-
maliivne ja aditatiivne lauslühend. Sa-

neki ei ole vastikud ehitel võimudele all-
 kinnitusele neist ja staatuse laue-
 lühendi puhul.

Laueühendite rohkus on üsna peetud
 roome mille iseloomulikus joones. Laue-
 ühendite kile ehitamine on enam-
 jagi omane viigile, muut vast-
 mist laevad nad ümberkujutades kes-
 kides. Lõunapoolse perifeeri ümbruse
 reas funktsioneerivad vaid väikesed
 ja, mis on seotud ja laue-
 ühendite kile ehitamine. Veidi enam võib
 mid vahata minajutades, vahavah-
 des, võnevõndudes ja rahvalaualdes,
 es rahvalaualdes võtab oma meel
 mõttäpsust ja ilu, väldis püüki lohi-
 reaid laueid.

Ligi 500 reideldud näitame hul-
 gult hõlmavad laueühendid pool
 (259), poold annavad edasi laue-
 ühendite lähedasi konstruktsioone
 ja konstruktsioone, mida ei saa teha
 põljustel pidada laueühendites,
 mid mida mõned unijun rüüsi
 on näitama laueühendina.

Laueühendite koguhulgast oma-
 vana pool (121) hõlmab üha alla
 korporeid laueühend; konstruktsioon,

Rekvisitioner ja permitssione lause-
käsittely, mis määrivad vastavalt vahet-
use, vältimatuks või lubamist, salil-
mist, on viidatud 58 (rekvisitione) ja
48 (permitssione) artiklile, ka need
võivad olla viidatud artiklile nõuetele-
pärased ja sageli vastata.

Seetõttu määalame, staatistilise ja
finaalise laenuvõime on väga kõrge
võimevõime (vastavalt 19, 11 ja 2).

Täiesti puudub referatsione lause-
liikend (varema terminiga parti-
siipirakene), mis on soome keele
väga iseloomulik (Tyttö muu värs mu-
uuan. Työt värsyät päättynen. Sinut
värsy nimitetyt virsas).

Puustuvad ka forfeitiivne (rimmu
kuli urookuvi asia. Ei hären kuli
lähde kyä.) ja arbitraatiivne (asia on si-
täsmeni jo ratkaistu.) lause ühend.

Üinaxel jätud liardub infiniitivile
alati possessiivifins määrinans moodus-
tajalaue subjekt, vajala veel possessiiv-
finside kadumise tõttu se lause-
ühend oleks üpris väimatu.

Udby og varig og vel og høved
konstent og gode og gode og gode

olemuselt varem.

Siis muutub lause sõnades väl-
 ja, siis väide muutub varem varem
 ja varjola see vahel on moodustaj-
 lause subjekt edasiminek. Samas-
 mises lauseühendis on varem veel
 moodustajalause subjekt apitiis,
 eristatavalt isiklikult nominatiivis
 või partitiivis, näit.:

Hallitus antab väärade rausta.

Hän antab antama valla ette.

Kõnemaariga perifeetne muutu-
 ks väenead väeneid näit el-
 paktimataks väenead, lisas see
 alati vahi väeneid, näit.:

anna lubada hõrgutäht,

lahti on on muhalla masta,

etä go lahti salkid masta,

ice väeneid ette pösta salkid

tappa.

Samas lauseühendis on moodustaj-
 lause subjekt varem varem apitiis, kõne-
 mariga perifeetne muutuks aga järg-
 mised alati, näit.:

on väeneid salkid natu.

on väeneid salkid natu.

on väeneid salkid natu.

allatiivi esineen ölö alla kinkid
 vene vele nöjdest : nyuvarane ore
 (uoy?) apane mo-mo; ore (uoy?)
nyuvarane, nyuvarane apane mo-mo;
mede (uoy?) duus nyuvarane.

Lõunavarjale nurdis kello ette nii
 aktiivset kui ka allatiivset esinemist,
 näit.:

nii pidäi änu 'amin',
näidä xiil on hijtäi,
häll on ziäli näidä sappu.

Karjala vele on sel iseloomuliku
 posessiivifunktsiooni pühendumine kahele
 kaarelihennele (kompositsioon, moodus,
 funktsioon) infiniitivide lõpus (e.a.
 kompositsioon kaarelihennele alatiiv B,
 mis posessiivifunktsiooni -h on kaarelihenne
 näide isikule ja erinev järjekor-
 last isik passiivis). Sappu on mo-
duustajale semantiliselt aktiivis
isik is, ui ta on normaalselt pas-
siivis st. pindestruktuuris pühendub
moostajale subjekt aindaj, se
selgub aga kontekstist. On ju nii, et
 kõneleja ei pööra lihtsasti tähelepanu
 lause normaalsele äärelisele ja se-
 tõttu näeb ta semantiliselt, näit.
karja isik uol puhastajale lausa alla

'kass' ishes vahu puhastades laua all.
 kassast nähtav, nagu moodustajalaue
 ja põhilause mõjud olid samad,
 konteksti arvestades aga on
 mõjud erinevad ja lause on liht-
 salt moodustusest riigine, mida tuleb
 võtta väga sageli ette.

Tõrgetes saame meega on vajala
 mel, ka lõunavajala periferentsid mui-
 nased tunduvad saanud lause-
 lihendite nii esimese saaduse kui
 ka lihendite mitmekesisuse poolest. Sa-
 muti annavad vajala mees end
 kunda vne vee mõjuvad. Käibel
 ja enamvõrrehtavad ongi need lause-
 lihendite liigid, mis on väga
 vahel võrrehtavad.

Koostaja: *U. Tamm*
 Juhtdaja: *T. Kukk*

Lühendid

inif	=	inifine uel
wij	=	lõunamaigla perifered murrand
wih	=	lõunamaigla mured
ld	=	ladina uel
nn	=	soome uel
a	=	aktiivne moodustajlane
p	=	passiivne moodustajlane
e	=	enikentiaalne moodustajlane
s	=	lane
NP	=	nomenifraas
VP	=	verbiifraas
N	=	nomenif
Verb	=	verbi
V	=	verbi
Aux	=	abiiverbi
Adj	=	adiktivi

Allikmaterjal, kirjandus ja nende lühendid

Airila 1947 = Airila, J. 1947, Suomen kielen lause-
oppi. Neljännestä painos,
Porvoo - Helsinki.

EKG = Valgma, J., Remmel, N. 1968, Eesti
keele grammatika, Tallinn.

EKS = Rihula, K., Valmis, A. 1979, Eesti keele
minkaus kõrgkoolidele, Tallinn.

Haukkinen 1979 = Haukkinen, L. 1979, Suomen
kielen rakenne ja kehitys.
Neljäs painos, Helsinki.

Juola 1974 = Juola, O. 1974, Lausevastine-
oppia, Helsinki.

Laanest 1975 = Laanest, A. 1975, Siisjehatus
läänemeresoome keeltes,
Tallinn.

KKN I = Leskinen, E. 1932, Karjalain kielen
näytteitä I, Helsinki.

KKN III = Leskinen, E. 1936, Karjalain kie-
len näytteitä III, Helsinki.

OKP = Макаров Г.Н. 1963, Отражень карельс-
кой речи. Карельские слова,
русско - финский язык.

- KM I = Manžin, K., Kaptenovskii zbornik I
(väänviri ENSV TA KKI koome-ugri
meltse autoris).
- KM II = Manžin, K., Kaptenovskii zbornik II
(väänviri ENSV TA KKI koome-ugri
meltse autoris).
- KM III = Manžin, K., Kaptenovskii zbornik III
(väänviri ENSV TA KKI koome-ugri
meltse autoris).
- KM = K. Manžini väänviriälised mato-
jalid TRÜ koome-ugri meltse
katedris.
- NL 1979 = Hamulinen, A., Karlsson, F. 1979,
Nyyrymäen lauseoppia, Yyvä-
mä.
- Penttilä 1954 = Penttilä, A. 1954, Suomen
kielioppi, Porvoo-Helsinki.
- Öispuu 1985 = Ойспуу А.Х.-А. 1985, Сис-
тема мароморского субо-
упреждения в онтоонармис-
ких репертуарных рабо-
тах.
- Ves 1983 = literatuurid kuskid, pärit 1983.
aasta ekspeditsioonilt Vesjegonski
karijalaste juurde (TRÜ koome-
ugri katedris).
- Ves 1984 = seltsidatid matojal, pärit 1984.
aasta ekspeditsioonilt Vesjegonski
karijalaste juurde (TRÜ koome-
ugri meltse katedris).

Вводные предложения в южнотон- гельских периодических работах

Резюме

Настоящая дипломная работа рассматривает вводные предложения в южнотонгельских периодических работах, а также их грамматические и синтаксические конструкции. Классификация и название вводных предложений в работе основаны на классификации О. У. У. У. ("Linguistische", 1944).

Сначала дана характеристика вводных предложений в эстонской и финской грамматиках и обзор работы О. У. У. У., которая исходит из инвариантной трансформационной грамматики.

Из 9 ^{типов} финских вводных предложений найдены совпадения в карельских типах. Сравнивая с финской грамматикой надзорные

такое использование вводных предло-
жений в разговорных переде-
лках. На финская язык
также вводных предложений ис-
пользуется так и наоборот.
Их также используют в карель-
ской языке могут быть объясняе-
тся, что карельский язык признается
также в виде разговорного языка.

Нельзя так надеяться ис-
пользование вводных предложений в сказ-
ках, поговорках, пословицах — это
предмет от языка красоты и
мощности, издают красивые
предложения.

Нельзя также винить русского
языка, особенно в области переде-
лки. Более обширное использо-
вание нами не так вводных
предложений, которые своим
быть разговорному языку.

Sisukord

Sissejuhatus

1

I. Causalihendite käitlemisest

eesi ja soome grammatikas

5

1. Causalihendi näide ja liigihetki selle rühmas

5

2. Soome keele causalihendite käitlemist

7

3. Causalihendite käitlemine Soome keeles "Lausevastivõppia"

12

II. Causalihendite tüübid

19

1. Permissiivne causalihend

19

2. Necessiivne causalihend

24

3. Temporaalne causalihend

31

4. Modaalne causalihend

38

5. Finaalne causalihend

43

6. Stabiilne causalihend

45

III. Causalihendite lähedased konstruktsioonid

49

1. Modaalsetele verbiidele lihtsad konstruktsioonid

49

2. Objektiivne olevad, põhilause ja samasubjektiline konstruktsioonid

50

3. Subjektivaalne olev, põhilause ja samasubjektiline konstruktsioon

51

4. olla - verbide lihtsused, põhilisus-
sag samasubjektisised konstru-
tsioonid

51

5. Kinnult passiviseeritud moodustaj-
lausele vastavad konstruktsi-
oonid

51

IV. Konstruktsioonid, mida ei saa
pidada lauseühenditeks

54

1. Konstruktsioonid, milles mood-
ustajalause predikaati annab
pindstruktuuris edasi infinitiiv

54

2. Konstruktsioonid, milles moodus-
tajalause predikaati annab
edasvi partitsiip või adjektiv

64

3. Konstruktsioonid, milles mood-
ustajalause predikaadiks de-
val olla - verbil puudub pind-
struktuuris võrdaja

69

4. Konstruktsioonid, milles mood-
ustajalause predikaati an-
nab edasvi substantiiv

71

Kokkuvõte

74

Lühendid

80

Allikmaterjal, kirjandus ja
teiste lühendid

81

Pezrore

83